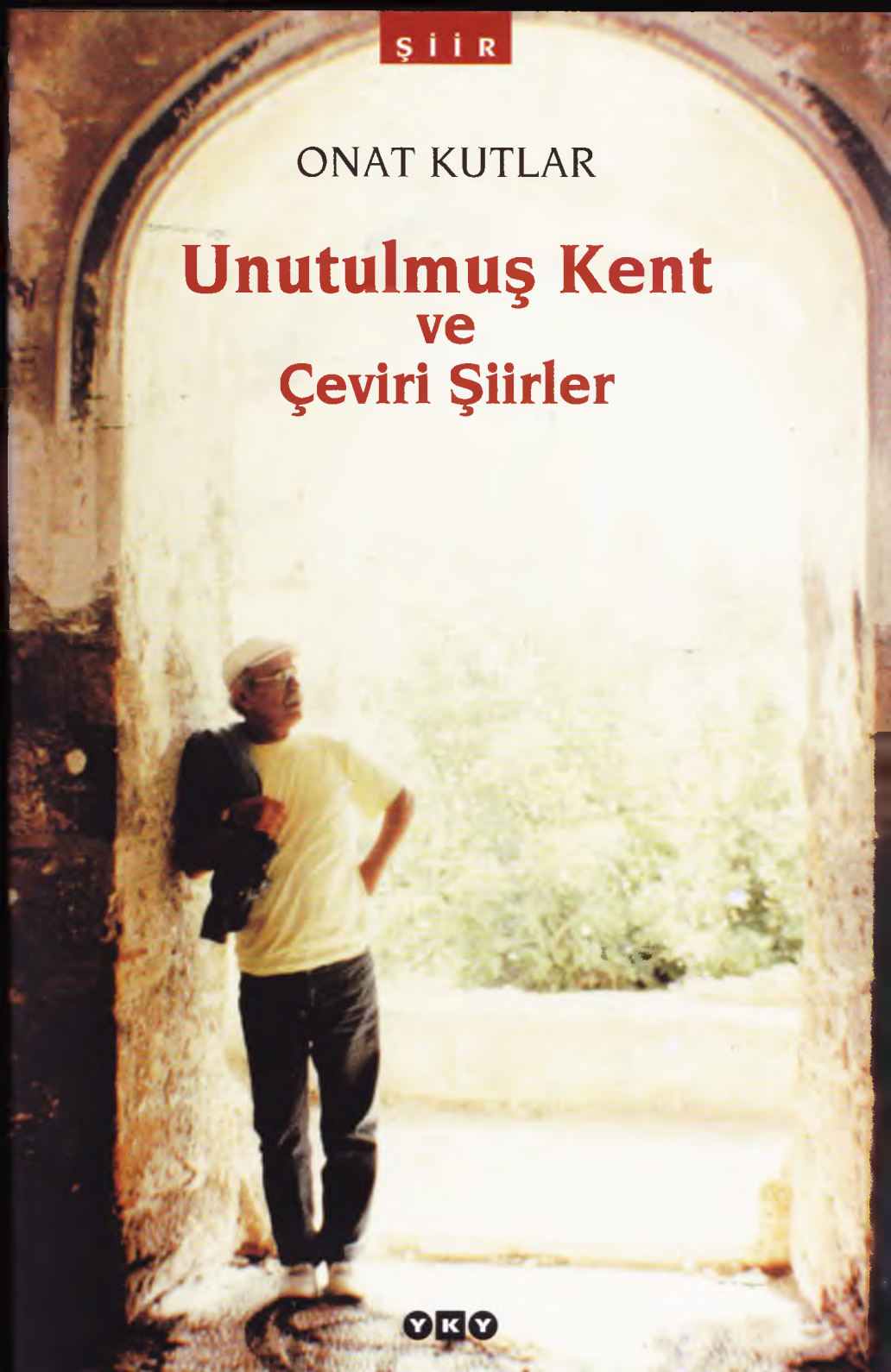
ŞİİR

ONAT KUTLAR

Unutulmuş Kent ve Çeviri Şiirler

YKY

UNUTULMUŞ KENT VE ÇEVİRİ ŞİİRLER

Onat Kutlar 25 Ocak 1936'da Alanya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne devam etti, mezun olmadan ayrıldı. Felsefe eğitimi için Paris'e gitti. Paris Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde iki yıl okuduktan sonra Türkiye'ye döndü. *Doğan Kardeş* dergisinde sekreterlik yaptı. 1956'da *a* dergisinin, 1965'te Türk Sinematek Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. 1976'ya kadar bu derneğin yöneticiliğini sürdürdü. Kuruluşundan başlayarak, Uluslararası İstanbul Film Festivali Düzenleme Kurulu, 1981'den ölümüne kadar da İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Yönetim ve İcra Kurulu üyesiydi. Bu arada reklam şirketlerinde de çalıştı. 1978'de Kültür Bakanlığı Sinema Yapım ve Gösterim Merkezi'nin kuruluş çalışmaları içinde yer aldı. 1952'de çeşitli dergilerde çıkan şiirleri ve hikâyeleriyle tanınmaya başlayan Onat Kutlar, edebiyattaki özgün yerini, 1960 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü'nü kazanan *İshak* adlı kitabıyla aldı. **Denemeleri:** *Yeter ki Kararmasın, Bahar İsyancıdır*; **Şiirleri:** *Pera'lı Bir Aşk İçin Divan* ve *Unutulmuş Kent* adıyla yayımlandı. 1960'tan başlayarak aralıklarla *Meydan, Yeni Sinema, Milliyet Sanat Dergisi, Papirüs, Hürriyet Gösteri* gibi dergilerde yazdığı sinema yazılarından bazılarını da *Sinema Bir Şenliktir* adı altında topladı. Ayrıca Ömer Kavur ile *Yusuf ile Kenan* (1979), Ali Özgentürk ile *Hazal* (1979) ve Erden Kıral ile *Hakkâri'de Bir Mevsim* (1982) adlı filmlerin senaryolarını yazdı. 30 Aralık 1994'te The Marmara Oteli'nin pastanesine konan bombanın patlaması nedeniyle ağır olarak yaralandı. 10 Ocak 1995'te Amerikan Hastanesi'nde öldü.

ONAT KUTLAR

UNUTULMUŞ KENT VE ÇEVİRİ ŞİİRLER

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları
Şiir - 113

Unutulmuş Kent ve Çeviri Şiirler / Onat Kutlar

Kitap Editörü: Birhan Keskin
Düzelti: Alev Özgüner

Genel Tasarım: Faruk Ulay
Kapak Tasarımı: Nahide Dikel
Baskı: Şefik Matbaası

1. baskı: İstanbul, Mayıs 1999
ISBN 975-08-0021-4

İçindekiler

7 • Sunu: Kırık Öfkeli Bir Lir (Enis Batur)

PERA'LI BİR AŞK İÇİN DİVAN

13 • Penceremden Görünmeyen
15 • Bir Şiir Üstüne Çeşitleme
16 • Sadece Senin Yüzün
19 • Nâzım'dan ve Cendrars'dan Sonra
26 • Cezayir Ağacı
28 • Cezayir'de Tören
30 • Mart İçin Hoyrat
32 • Bir Soru
34 • Senin İçin Dört Alçakgönüllü Hai-Kai
35 • Yedi Küçük Fotoğraf
36 • "Teşekkürler Kalbim Sana..."
38 • Pera'lı Bir Aşk İçin Gazel
39 • Satraplar

UNUTULMUŞ KENT

İki Irmak Arasında

47 • Yedili Tuyuğ
48 • Rubailer
50 • Mardin Hoyratı
51 • Kitâbe

Unutulmuş Kent

55 • "Naso Magister Erat"
56 • Oramar
57 • Sokak
59 • Günlük Şiirler
61 • Orman
62 • One Far The Road
64 • Bulutlu Bir Günde Doğan Çocuğa
65 • Mayıs Büyüsü
66 • Ayrılık

Surlar ve Deniz

69 • Dün Gece Nuh Ama Peygamber Değilken Gördüğüm Düş
70 • At
72 • Bir Şiirin Gelişi
74 • Savaş ve Barış
75 • İstasyon
76 • Yalnızlık
77 • Turgut'a
78 • Surlar ve Deniz

ÇEVİRİ ŞİİRLERİ
Sonsuz Günbatımı/Furuğ
87 • *Sunu*
93 • Soğuk Mevsiminin Başlangıcına İnanalım
102 • Pencere
105 • Sonsuz Bir Günbatımında
109 • Gece Görüşmesi
114 • Yeşil Düş
117 • Yeryüzü Ayetleri
121 • Bahçenin Fethi
123 • Gecenin Soğuk Caddelerinde
125 • Güneş Doğuyor
127 • Yeniden Doğuş
130 • Kuş Ölümlüdür
131 • Senden Sonra
134 • Armağan
Ovidius'tan Paz'a...
Lou Andreas-Salome
137 • İsimsiz
Ovidius
138 • Artis Amatoriae-Liber II
139 • Sed Me Cytherea Docere
Louis Aragon
140 • Dönüyorum
Federico Garcia Lorca
141 • Thamar ile Amnon
Jacques Prévert
144 • Paristambul
T.E. Lawrence
146 • S.A.'ya
Nguyen Dinh Thi
147 • Nereye?
148 • Japon Güzü
Xuan Quynh
149 • Dalgalar
Xuan Dieu
151 • Heykel
Giang Nam
153 • Doğduğum Yer
Ho Chi Minh
155 • Cezaevi Defteri
Octavio Paz
156 • Bakire
160 • Kaynak
161 • Bir An Görünen Yaşam
162 • İki Gövde

Kırık Öfkeli Bir Lir

Onat Kutlar'ı, Türk okuru, çok genç bir yazarda görmeye alışmadığı olgunlukta bir ilkyapıtla, *İshak*'a topladığı benzersiz öykülerle tanımıştı. Lirik ama sert, sanki narin bir kadın elinin tuttuğu, içinden kan damlayan bir hançer. Gerçekle düşsel, düşlemsel arası uçarı bir denge, "absürd"ün kıyılarına sokulmaktan korkmayan bir durumlar silsilesi, en çok da kusursuz atmosferiyle herkesi büyülemişti yazar: Bir efsane-kitap olarak çöktü yazı ortamımıza *İshak*.

Onat Kutlar'ın omuzlarına da. Böylesine güçlü, etkileyici bir başlangıç, genç bir yazar için nasıl kambur olmasın, oldu: Bir ikinci kitabı, "Kül"ün elyazmalarını yaktı ve küllerini Paris'in gri çatılarına savurdu. Bir süre, artık, kalemden uzakta, kameranın yakınlarında düş kuracaktı.

Gerçekten de, yedinci sanata ölçüsüz bir sevdayla aktı Onat Kutlar. Yıllar yılları kovaladı, üstüste birkaç kuşağı besleyen Sinematek serüveninin mühendisi büyük bir misyoner gibi çalıştı. *Yeni Sinema* dergisinin ebesi oldu. Senaryo çalışmalarına gömüldü, platolarda bir hayalet, görüldü.

Neden sonra, ilk şiir kitabıyla yuvaya döndüğünde yazı mirasını har vurup harman savurmadığı anlaşıldı: Taze, iyicene incelmiş bir şiirsel üslûp, bütünlük kaygısını elden bırakmayan bir çatı kurma anlayışı — kırık öfkeli bir lir.

Kutlar'ın dramatik, erken, isyan uyandıran ölümünün bir kavşağa denk geldiğini bilen bir avuç insandan biri sayılırım: Yeniden yazma uğraşını ana eksenine alma kararını vereli çok

olmamıştı. O öykülerin, denemelerin, bu şiirlerin ardı arkası gelecekti. Hem de çeyrek yüzyılın beklettiği, damıttığı, billûrlaştırdığı harflerle, kelimelerle. Hoyrat tesadüf.

Gene de, Onat Kutlar'ın şiiri, içdünyasının ve duyarlık cephesinin ışığını olanca gücüyle yansıtıyor bu toplamda. Şiirsel mimarîsinin anahatları, yol kesintiye uğramasa, hangi eldeğmemiş beldelere sefer düzenleyeceğinin işaretlerini taşıyor.

Simsiyah denizin ortasında, tekin olmayan bir adanın üzerinde deniz feneri: Durmadan yanıp sönüyor.

Enis Batur

Pera'lı Bir Aşk İçin Divan (1981)

Bir zambağın taçyaprağında yağmur tanesini
Bir kula atın rüzgârlı bayırdan kaynağa inişini
Yarısı gölgeli kumlarda ölümü bekleyen karanlık boğayı
Sabaha karşı ve hiç uyunmamış tanyerinde ışıyan kavak ağacını
Ve bütün bunları birden düşündüren seni düşünüyorum şimdi

PENCEREMDEN GÖRÜNMEYEN

Çamağacına

Duman renkli ve kocaman bir karganın
Kumlu dalgın kanatları ardından
Denizin derinliklerine açılan
Akdeniz güneşinde çürümüş ahşap
Ve kuytu yosunlara çalan teknenin
Reçine kokusuyla tanıdığım

Çamağacına

Bol sisli bir kışın ormanından
Karlı gelin telleri taşıyan
Gümüşten yapraklarla örtülü
Uysal ve uzun boynunu bahçelerin
Ve benim toprağıma eğmiş
Gülümserken bir eşkıya rüzgârın
Söküp uzaklara götürdüğü

Çamağacma

Bir akşamüstü kayboluşu
Penceremin daracık sahnesini
Lacivert ve kadife ve kesin
Birinci perdesiyle kapayan
Günlerimi çok eski bir oyunun
Göz gözü görmeyen karanlığında
Ortaçağ panayır soytarılarının
Küt ve kıvırcık sakallarıyla
Durmadan dekor değiştirdikleri
Öfkeli aralığında bırakan

Çamağacına

Şimdi rüzgâr geçiyor penceremden
Gövdemin kuruyan kavalını
Kırmızı türkülerle donatarak
Senin ormanından sayısız ağaç
Ve düşlerimde bembeyaz yıkadığım
Teninden coşkun sular geçiyor
Kapılıp sürüklenen ırmağa
Kıyıların danteline alışkın
Ellerim birden ulaşıyor

Çamağacına

Öperken yapraklarını acıyla kısık
Sesli kuşlar bakırlayan yüzünün
Bahçesinde yediğim vişnelerinin
Kabına sığmaz sevinci ve tutku
Yırtarken demirden kuşağını
Ağır bir işçi gibi ölümün
Beni yaşamanın kavgasına
Yarışta bir tay gibi fırlatan

Çamağacına

Seni bir çok daha görmek için
Dallarına basıp yaylandığım
Şiiri katıksız dolambaçsız
Bir önsöz olsun diye yazdığım
Senin adınla karıştırıp
Adını yüreğimin çanına
Kazıdığım ve şimdi bir akşamüstü
Penceremden ansızın görünmeyen

Çamağacına

BİR ŞİİR ÜSTÜNE ÇEŞİTLEME

Külrengi bulutlarıyla güz günlerinin
Sevdiğim İstanbul'u gibisin
Gene de çağırıyor yüreğin
Daha aydınlık bir yeryüzünü

Her zaman genç gözlerinde gülüyor
Şu kocamış ve yorgun İstanbul
Gene de yaşıyor ve sırlı aynasında
Bana gösteriyor senin yüzünü

Ayak basmadığım çorak bozkırda
Sevdiğim Anadolu gibisin
Gene de bekliyor yüreğin
Uzakta ve elinde olmayanı

Sevecen gözlerinde tükeniyor
Hasret rüzgârlarıyla Anadolu
Gene de üretiyor ellerin
Yeni baştan ve umutla sevdanı

İstanbulum Anadolum sevdiğim toprak
Ne kadar yakınım sana
Ve ne kadar uzak

SADECE SENİN YÜZÜN

Yeraltında bir Bizans sarnıcı gibi loş
Kuyularda körlerin durağan bakışlarını
Tedirgin bir çocuğun önsezileriyle
Bozmadan geçerken hiç düşünmemiştim
Yukarda bembeyaz bir güvercinin
Mavi bir balkonun bulutlarından
Benim toprağımı aradığını

Karşıda tepelerin hayal perdesini
Bir sardunya ağacı hışırdatıyor
Koyunlar sessiz bir yılan bir güneş
Bir kısrağı her yıl aşan kırların
Azgın tanrısı Pan'dan doğma yabansı
Ve inatçı bir keçi gibi Gavvino
Bir zincirlemeyle geçiyor çocukluğumun
Kısa pantolonlu kara gözlü yoksulluğuna

Sanki Pera'nın bindokuzyüzden
Art nouveau pencerelerden baktığı
Tirşe Haliç ve loş kumrular oteli
Birbirinden habersiz iki odada
Seni de salıyor düşlere ve beni
Tanrım görmeden tedirgin ve kızgın
Gümüş bir asansör çıkarırken seni
Kara bir ağırlık gibi iniyorum boşluğa

Sakalının koyu meşe dallarıyla
Kapatınca karanlık bulutlar
Göklerdeki haşin ve eski ahitten
Bir mezmurla isyan eden babamız
Dilsiz ve korkulu ve yoksul
Sıkı toprağı delip güneşe doğru
Alınyazısını yırtan ufacık tohum
Benim geçmiş tarlalardan arkadaşım
Kemik saplı kaçamak bir çakıyla
Kurak hayalgücümü kanatıyor

Sanki bir sayım günü ya da sıkıyönetim
Issız sokaklarında surdiplerinin
Birbirine rastlamadan dolaşan
İki serüvenci gezgin gibiyiz
Bomboş bir sinemanın koltuklarında
Kapkara bir perdeyle ayrılmış gözlerimiz

Bir kuzunun boğazına saplanan hançer
Birden gürültülere boğuyor kenti
Kanlı sokaklarında gondollar yüzdüren
Bir Venedik dışarda bu bozgun Bizans
Çocukları hançerleyip öldürüyorlar
Kırık bir akordeon gibi yüzleri

Sanki erken rönesansın bir sarayında
Sesleri sarmaşıklar gibi bir madrigalin
İki sağır şarkıcısı gibiyiz
Şiirimiz sarılıyor usanmaksızın
Birbirine ve biz sarılamıyoruz

Gölgeli kümeslerde yeniyetmeler
Kucağında fısıldaşan tavuklar
Kara gözlü sıpalar ve soluk soluğa
Evreni sevişmenin kuşlarıyla dolduran
Gelinler metresler orospular melekler
Ağaçların ve rüzgârın ve tüm denizlerin
Seslerine karışan şu azgın hayat
Sanki seni ve beni
Boğaz'ın çok derin akıntılarında
Ters yöne habersiz yelken kaydıran
İki çağdışı ve şaşkın balık gibi
Bir doyumsuz hasrete tutsak ediyor

Perdede şimdi kocaman bir hayal
Sadece senin yüzün

NÂZIM'DAN VE CENDRARS'DAN SONRA

Geceyarısı geçen güzden kalma birkaç yaprak kırk yıllık kahve
renkli bekçiler ve bir minibüste
Kartal'dan Eminönü'ne giderken uyumuş titreyen bir çırak
Karanlık denizi köpürten dalgaları yararak çook gizli bir yere
giden tenha bir Üsküdar alanı gemisiyle
bu yolculuğa başladım senden ayrılınca

Balığın karnında yunus bir kumul masalı anlatmaya
başlarken olgun belleğinde
Söğütler ve leylâk! ve kara lâle soğanı çorbasıyla
işe koyulan balıkçıların ilk çektikleri ağa
takılan dülger balığı gibi çirkin ve şaşkın ve öfkeli
Yaralı bir arap kısrağı gibi bekleyerek ensemde yağlı kurşunu
alanın güvertesinde öylece
kaptan mıyım kürek mi bilmeden duruyorum

Bekçiler görünmez oldu çırak çocuklar ve köpekler
gizlendiler kuytu köşelere
Büyük ve paranoyak kaya devinin geniş çeneleri
boğazından soğuk sular akıtarak çarpıyor
birbirine ve karşı kıyıda duran solgun sevgilimin
saçlarına kül bana ateş savuruyor
Bütün ölü şeyler yangın yerleri eski savaşlar ve ne yapsam
geçip gidiyor ayrılığın günleri

Nereden çöküyor bu sis Karadeniz'in sularını Akdeniz'in
kuytu ve narların portakallara karıştığı derin koylarına
ulaştırıyor
Nereden başladı bu hüzün güz yapraklarını taa nisan günlerine
eşiklere rıhtımlara sürükleyip
yeniden çamura bulaştırıyor
Alanya kalesinde uçuruma yakın doğan kara saçlı bir oğlanın
kara keçi pöstekisinde kabaran bir kedi gibi
diklenerek attığı
Beyaz niyet çakıllarıyla denizin dibinde yuvarlanan
binlerce milyonlarca
büyük ve mermer güllenin uğultusu ters akıntılarla
Üsküdar'ın karanlık sularına nasıl geliyor?

Alanya'da doğdum babam hâkimdi
düzlüğe, kız kaçıranlara, denizin yakın sularına geceleri
koyunların çene kemiklerinden çift hörgüçlü
develer yapıp ablamın
ağzını büyük bir çuvaldızla diken ve bana
korkulu masallar anlatan sırmalı nineye
O günlerden kaldı kulağımda "yeni kesilmiş" nar
çiçeği ve portakal yapraklarının sesi
Ve yaşamımdan hiç eksilmeyen uçsuz deniz duygusu
İki jandarma belirdi alanda, kaptan köprüsünde dolaşıyor
hergele bir ekip otosunun homurtusu
Sonra iki daha ve üç daha ve dört
acı bir hınç rüzgârı kasıp kavuruyor içimi

Yapraklar savuruyor derin ve çamurlu bir kuyuya
Üstüne müsteşarların kapıcıların şoförlerin
yarasa gibi dolaşan ozanların çocukluk anılarımın
kocalarının dizi dibinde kadınların perşembe
tacirlerinin puştların
ve alanda kurumuş bir zakkum ağacı gibi duran
benim üstüme
Bir yere gidiyor bu bozkır gemisi ardında kuyunun
çevrintisini bırakıp
ve senden uzaklaşıp sürekli
Atlasam karanlık bir deniz

Hep giden bir bozkır gemisiydi Antep, yelkenleri sam yeli
yapraklardı
Boz abalı köylüler geçerken develerle kapımızdan
Önünde bir yasemin ağacıyla korunan karanlık ve
kör mutfağın
geniş taş döşemelerinde bir kurbağanın
küflü ve güherçileli duvardan korkusunu
uzun bir çocukluğun tek düşü olarak yazdım
çiçekli sayfalarında şiirler bulunan bir deftere
O defter arastanın ortasında elinde zindiyan asasıyla
geçmişimize geleceğimize söven bir dilenciden
kaçarken tekke istiklâl ilkokulunun yosunlu havuzuna
küçük bir kâğıttan kayık olup battı
Beni o gün olağanüstü öğrenciler tahtasına çaktı
kurutma baskısıyla hocam Ali Rıza

Saat iki. Genel İş üyesi ve bıçkın şoförüyle bir otobüs
ışıklarını bir erken vapur gibi yakarak ve harmanlayıp
gecikmiş sarhoşlarla erken işçileri yola koyuldu
Bomboş alanda sıkıntıyla hatırladığım öğrencilik yıllarının
kapısı zor kapanan kırmızı tramvayında
balık istifi duruyorum sanki ayakta kızgın sıkışık
Oysa yapayalnızım ve ellerinde kovalar, sopalar ve zamklarla
uzun bacaklı yabancı kuşlar gibi gölgeleri geçen
öğrenciler duvara
bir anıyı çiziyorlar: Yarın...

Kuru ve beyaz çakıllarla döşeli dere yataklarından
geçerdim yağız parlak ağrılı bir atla
Postalıma takılı bir devedikeni, şebboy kokusuyla havada
derinlere kırmızı çizgiler çizen arıkuşları ve Lorca
Aklımda Safo'nun küçük memeleri saçım ateş gibi ve saman
kokusunu uzak kentlere kadar uçuran rüzgâr
Bütün bir yaz bekleyerek sevgilimi göreceğim günü
gene aşk şiirleri yazardım dalgın bakarak kâğıtların
denizinde yürüyen şiir gemisine o yıllarda
Fransızca öğrendim ve Hafız'dan okumak için
biraz Farsça

Ay battı dindi fırtına iskele ışığı sabaha karşının kör sisine
bulanmış görünmüyor ortalık sessiz jandarmalar
potinlerini sürüyerek çekip gittiler köfteciler
sarhoşlar sabahçılar
Kimse yok ortalıkta şimdi sen uyuyorsun bir çocuk
gibi gülümseyerek
korkularını çoğaltan düşlere bakıp
yanımda ufacık ve gülünç bir seyis sırıtarak
atasözleri söylüyor; demir tavında dövülür
Herkes uyuyor gümüş saplı bir bıçak... boşver o da olsun
Yüreğime saplanarak taa derinlerden ve aynı soruyla kıvrılarak
acıtıyor kararan yüzümü "niçin?" anamın çini bir
sandukadan
çıkarıp şimdi bir bir bavuluma doldurduğu
zakkum ve ateş ütüsüyle kırıştırılmış

İlk gençlik anılarımı yırtan boynuz saplı bir bıçak
gölgeye düştü artık hiç titremeyen dünyamızı
tam ortasından acımasız ikiye ayırarak

Vezneciler'le Abanoz sokağı arasındaki uzun kanalı bir laz
arkadaşımın tekleyen motoruyla günaşırı
geçiyor ve sakız çiğneyen ve bana kocam demeyi seven
Ve adı Kadriye miydi? göbeğinin altında uzun bıçak iziyle
orospu sevgilime ulaşıyordum tramvay durakları arabın
kahvesi palamut tava şiirler ve polislerle
vuruşurken ölen genç arkadaşlarım ıhlamur ağaçları

Gölgeli Sahaflar ve Asaf Hâlet'in kaldırımlara düşmüş büyük
yazı defterleri gibi ucuza satılan gençlik yılları
O yıllarda öykülere başladım

Sabah oluyor ölümle yaşamın
gerçekle düşün geçmişle geleceğin birbirine karıştığı
Acının keskin düşüşün derin ölümün hazır olduğu saat
Uzun bir hesaplaşmayı bitiriyorum sanırım
Üsküdar gemisi dar boğazın
en sıkışık en dolaşık ağlarından geçiyor
Sırtımda dolu bir tabancanın horozu öttü ötecek
Ve kupkuru dereden bir yıldırım gibi geçen şimdi'nin atı
Artık düşle gerçeği iyice karıştırıyorum uyku
ya da artık yüzünü bile unutmanın saatı

Paris bir yılbaşı gecesi karların
üstüne düşen aydınlık ve sisli
katedralin karşısında oymalı tahta gaveau saydam
bir konyak
Sonra yeniden gittim oraya eski kahvelerin
yerinde yangın artıkları gibi çılgın
ve Amerikalı bir manyak
Chaillot'nun delisi bayan Meerson'ın her geceyarısı
Lazare'ı ölü anılarından çıkararak helva yedirdiği
müzeler ve yaşamıma görüntünün
bitmez tükenmez şeridini sokan Sinema Paris

Üsküdar gemisi Boğaz'dan çıktı seni düşünerek
yazdığım bu şiir bitmek üzere
Filmin sonu buluşamadığımız günlerin
ayların ikindi güneşinin sonu
Hesabı kapatan bir çizgi gibi
karşı tepelerde ışıyan gün kırçıl bir kalabalık
Asker asker asker bugün Kızıldere bin dokuz yüz
yetmiş dokuzun
bir nisan günü ve aslında çok uzun
bir acının bir ayrılığın bir susuzluğun
Ardından ışıyan gün iskelede
elele tutuşmuş bir delikanlı bir kız
günlük şeylerden konuşuyorlar derslerden
vapurdan
çok geciken devrimlerden ve yüzleri
Tertemiz deniz gibi aydınlık sakin ve onların
serinliğinde yeniden başlıyor yaşantımız

Artık bu şiir bitti, sanırım

CEZAYİR AĞACI

Sevgilim Cezayir beyaz bir duvar
Bir yanı Akdeniz öbür yanı nar

Senin nar ağacın
benim denizim
ve duvar

Bir yasemin senin gibi Cezayir
Ve de zakkum benim gibi zehir

Aurès'ten rüzgâr
senin kokunu
bana getirir

Bütün gece Kabylie Berberileri
Hurma dallarından denize geçti

Ama nice yıllar
göremedim bile
senin düşlerini

Kurşun kanatlarıyla tarihin
Derin ovasına uçuyor Konstantin

Ve göğsümü bir zeytin
dalıyla okşayan
yüreğin

Bu şiiri sevgilime adadım
Hadj Ali, Benzine ve öteki dostlarım

Kanlı bir gül çizgisiyle
ayrılırken haziran
ve kasım

Mor perdeleriyle Otel Aletti
Bir ateş ağacı gibi yandı gitti

Sevgilim
ayrılık
canıma yetti

CEZAYİR'DE TÖREN

Kapadım perdeleri kayboldu
Duvarları saran ayışığı ve Magrip sokakları
Yeşil damarlarında som mermerin Seyyit Yusuf'u
Arayan ilk kanlı boğa
Kayboldu Endülüs kumsalları kolera veba
Zafer kuşunun kanatlarına beyaz
Ürperen eteklerini vurarak geçen
Bab-el-oued ölüleri
Kayboldu

Sahra'da kızıl bir ırmakla işleyen yazın
Değirmeni sanki birden durdu
Sanki bir ölü zaman sanki bitmez tükenmez top seslerinden
Sonra gelen sağır gökyüzü
Geniş sömürge yatağında uzun
Bir uçuş düşü gören kaptanın tüm motorları
Havadayken durdu sanki
Anısız bir çöle karışıp gitti
Kahkahanın küçük dereleri ve sevdiğinin
Ada çamaşırlarını yıkayan kızın
Türküsünün sarışın ve tüylü ağzı
Kapandı

Bütün yolculukları unuttum birden bir kaçağın
Garlardan alanlardan limanlardan topladığı
Biraz kurumla kararmış ve yeni sevinçlerin gümüşleriyle
Parlatılmış anılarını unuttum
Unuttum birden arduvaz trenleri deniz manastırlarını
Donmuş votka ırmağını gece güneşi kulelerini portakal
Çiçekleriyle donanmış kentlerin şimdi kupkuru
Dallarına kırlangıçlar gibi tüneyen
Geçmişini tutsağın
Unuttum

Son bir şey direniyordu ama silindi
Ormandan savandan çölden dağlardan
Pencereme bakan bir çocuk yüzü
Sırtında bir regal ve ayağında
Ermiş Sylvestre'in keten çarıklarından
Koca Afrika'nın yüreğine dalan
Lacivert çuha şandaylı keşişin
Tozlu ve yıllar süren bir ayin için iğdiş ettiği
O esmer çocuğun yüzü de
Silindi

Artık törene başlayabiliriz

MART İÇİN HOYRAT

Sabah erken kalktım dereler buz
Tanrı bilir ne zaman döner avcılar
Kör Süleyman gece gündüz sayıklar
Çadırı yıkılsın da bozulsun bağı
Kan izlerini sildi götürdü acı kırağı
Dolandım durdum uzun yollarda yalınız.

Severim gözünü şu halime bak
Yaramı saran gümüş telli kavak

Döner durur göğün dibinde bir yabana
Kartal mı desem peşinde bir alıcı kuş
Hakkâri Oramar yaylası Van gölü Muş
Genç ömrüm bir Kürt kilimiydi geçti gitti
İnsan yüreği pas tutar derdi babam rahmetli
Başında bir solgun poşu ayağında çarpana

Gözünü severim bir haber salsana
Yüreğimden uçan gümüş telli turna

Uyudum uyandım bir uzun gece
Ay karanlık devir puşt hava dumanlı
Sırtımda bir hançer söğüt yaprağı
Düşte gördüm dökülmüş odamın beyaz
Kireci bahar gelmeden geçip gitmiş yaz
Kimse sormaz aç mıyım susuz mu halim nice

Gözünü severim sen söyle kiraz
Ağacından doğan gümüş telli saz

Kar üstüne açmış yaz delisiydi
Erken öttü gönlümün çapar horozu
Korkarım silerler defterden bizi
Götürür ayrılığa bir tahtadan at
Tarih dokuz yüz seksen gün yirmi üç mart
Biri hasret gömleğini bir daha giydi

Yüzünü seveyim sarayım belin
Koynumda uyan gümüş telli gelin

BİR SORU

Akşamüstü oturdum yol kıyısına
Düşündüm
Ne kalacak bizden geriye
Balkan yaylasından ve bozkırlardan
Kafdağlarına giden şu bulut
Sonsuz mevsimlerle esmerleşen
Şu toprak ve derin çınar ağacı
Biz yokken de vardı

Çocukların şu gülen sarı feneri
Ayışığı
Ve ıssız balkonlarda
Kırmızı biberlerle üzgün yaşlıları
Aynı mandalda kurutan güneş
Çayırda gölgeler bırakacak
Dalgın yeryüzünden çekilirken

Kalabalık çarşılara tortusu
Çökecek
Tüccarın kanpazarından
Mezarlığa taşıdığı paranın
Değirmeni döndüren ter ırmağı
Kuruyunca ardında tuz kalacak
Ve bir anı öfkeli işçilerden

Sinirli kediler bir tekir şerit
Olacak
Ve bir çöl esintisi
Dörtnala kaybolan arap atları
Bir çavdar haritası çizecek
Bozkırı terkeden tarla faresi
Kuş tüyleri gökyüzünün camını
Buzlu yazılarla donatacak

Her şey değişiyor ama ne yapsak
Duracak
Tarihin uzun duvarı
Taşlara kırmızı izler bırakan
Ve aynı kıyıdan yürüyen köle
Silecek kralların adını
Gene de karanlık dağ başlarında
Yarın bir kin gibi hatırlanacak
Kanlı soy ağacının dalları

Kiraz ve kamıştan kavalımızın
Sesleri
Dağılıyor havada
Bir kuyu ağzından geçiyor gibi
Rüzgârı mor fistanlı zamanın
Bu güzel şarkı da unutulacak
Kıyımlar acılar kanlar içinde
Savrulurken yaşadığımız günler
Bu soruyu mutlaka soracaksın

Ne kaldı ne kaldı bizden geriye?

SENİN İÇİN
DÖRT ALÇAKGÖNÜLLÜ
HAİ - KAİ

I

Sisli ilkyaz bahçelerinde
Herkes kendine bir bahar dalı arıyor
Önce seninkini öğrendim bu sabah
Japon elması

II

Tankların ölü ağaçları arasında
Yapma çiçekler gibi bando
Bir köşede açmış diri güllerini
Japon elması

III

Bir mayıs ikindisi ıssız kentin
Patikalarında ölü güvercinler
Onları beklemiş bütün bir gün
Dalları bomboş japon elması

IV

Kırmızı akşam yıldızının uçurtması
Bahar esintisiyle salınıyor
Omuzunun beyaz kuşlarına
Dönüyor siste japon elması

YEDİ KÜÇÜK FOTOĞRAF

Çok tenha bir kumsala çekilmiş
Bir dilim taze kavun sandalı
Masanın ayağından sular geçiyor

Çıplak memeni okşayan rüzgâr
Bir turunç kokusuyla sarıyor
Buğulu kadehe bakan yüzümü

İkindi güneşi bir pencerenin
İşlemeli demirine vuruyor
İçerdeki kuşlar dağılsın diye

"Aptal" diyor "durma orda yanarsın"
Gölgeye çağırıyor Tales eşeğini
Zeytinin dibinde bir ufacık kız

Bir bakır mangaldan iki istavrit
Gizlice göz kırpıyor kedilere
Defneler yaprak kabartıyor

Balıkçılar ağ atıyor durgun denizin
Dibini ışıtan mor yıldızlara
Ve akşam da onlara ağ atıyor

Alıp götürecek ay görününce
Herkes sevdiğini yer yatağına
Yeryüzü sevişince değişiyor

"TEŞEKKÜRLER KALBİM SANA..."

Gençliğimin dalları hep ikindiyi gösteren durmuş bir yelkovan gibiydi o yıllarda yani erken ölümü ve içinde altın tozlarıyla ağır ağır yaz boyunca yaprakları tirşe yeşili ve kışın yoktu bilemezsin o küçük saatin karnında sapsarı bir çark ne işe yarar tıpkı kimi sözcükler gibi önce anlaşılmayan ve bir zaman gelir döner başlatır bir şiiri

İşte öyle bir şarkıydı

Her gün içimde yaşayan yalnız bir Japonun küçük bir alanda kırmızı kasım yapraklarını büyüttüğü Paris'te tuvaletlerinde bile çeyrek Le Monde sayfaları kullanılan çünkü kalındır kâğıdı banyolarla dolu ve Sartre'ın çocukluk anılarıyla bir otelde lahmacun cumhuriyetinin üç uyruğuyla eski bir Rus plağını ilk kez dinlerken bu şarkı çantama düşürmüş olmalı geleceğin ormanını

Sağol yüreğim çünkü o ezgi

bakır bir şafakla uçarken saatlerce altımda "güneşte sararmış kemik ve kıl ve külle örtülü" ortaasya kentleri ve parti çizgisinde lacivert giysileriyle adamlar büyük bir gökyüzü gemisinin lombozlarından alkol denizinde yüzen dağlara bakar bakar donuk gözlerle içimde bir sıkıntı ne istediğimi bilmiyorum görünmüyor ekimin kayıp ülkesi düşünürken habersiz savurduğumuz beyaz bir bulutta

seni taşıyordu

Bağlı kaldı

içimdeki Japonun da içinde kapkara bir koç o yüzden dolanır durur düşleyerek tanyeri ülkesini ve bekler ne zaman ışıtacak beyaz duvardaki tüy sarmaşığı seher yıldızı bekler kıl çadırlarda göçer denklerine sıkışmış kara bir çekirge gibi umutsuz bir yarını ve atlara eğer örgütleyen kolan durmadan dağılır gider gene de iner mahmuz kan içinde bir hint horozunun gözlerine kararır ortalık nerede başaklar ve yanılmıyorsam tıpkı böyle bir zamanda yüreğin kanatları bir tele çarpar

eski bir şarkıyla

Çark döner
tamamlar şiirimizi.

PERA'LI BİR AŞK İÇİN GAZEL

Merhaba güzelim, bak nasıl doldurdu
–Dur önce şu sigaramı yakayım–
Kırmızı bir güneş bardağımızı
Dışarda kararan Rum kilisesinin
Gürültüyü yapraklara çeviren
Çan sesleriyle yüklü ve karmakarışık
Saatlerden geçiyoruz umut, ayrılık
Günleri. Yüzünün gülü kapalı
Acı eylûl geçiyor köklerimizden
–Sanırım değişen bir şey olmalı–

Biliyoruz öğle sonu mavi perdesi
Gözlerinin yıldızıyla ışıyan
–Dur güzelim yüzüne dokunacağım–
Ve aklı yetmeyen tarlakuşuna
Öpüşlerle derinleşen bir halı
Yeni gelin bahçeleri dokuyan
–Bu kör eylûl karanlığından uzak–
Bir ölümsüz yaz ülkesi olmalı

Çıkalım buradan hemen gidelim
–Ben önce şu hesabı vereyim–
Avluda Fatih'in ormanlarından
Kesilmiş çamlara bakan Rum yetim
İçimi yalnızlıkla dolduruyor
Kapıda sadakor bir dalgınlığın
Ardından bize bakan şu delikanlı
–Nasıl benim gençliğime benziyor–
Şiirimiz bitince ve solduğunda
Sarı gül yaprağına yazdığım divan
Alıp götürecek bir sahaf olmalı

SATRAPLAR

bulutlu bir sabahtı
yalnızlık
saatin kumlarıydı sanırım yüzüme çarpan
ivecen
kalabalık
ağır ağır uzaklaştı orman
ve deniz günleri
geride kaldı

çölü kesti bir martı
bir çığlık
taş kanatlarla vurdum uzak dağlara
ardımdan
gelen yok, sanırım
cebi çiçeklerle dolduran
gül ve kiraz bahçeleri
yandı

altımda geçmişin atı
omuzlarımda
saçlarının uzun yıllar ördüğü kaftan
karardı
sanırım dönmeyeceğim
sislere gömüldü çoktan eski günlerin
bulanık
tapınağı

dönüyor güz kartalları
yaklaştık
satrapların gömütüne, boz kayalardan
nerdeyse inecek
karanlık
köşede gözlerini dikmiş üç başlı köpek
sızan kana
baktı

artık
ırmağın sonuna vardık

Unutulmuş Kent
(1986)

Vermeme olanak yok bana verdiklerini
Ama ayrılırken bir hesaplaşma da gerekli
Geçmiş bunca güzellikten bir anı olarak
Ben seni alayım istersen sen de beni

iki ırmak arası

YEDİLİ TUYUĞ

Küçük ırmak sen buradan gidince
bozulur bahçeler bağlar
ve durur mu gider arabı zengi
atlayıp kişneyen atma
yerine kays gelir altına
çekerler horasanın düzünden
çöl halısı kahve rengi

Açar sen gidince padişah rüzgâr
perdelerini gün batımının
görünür nereye baksam bir çölde
iki ırmak arasının kurbanı
alinin ki selam üstüne olsun
elim yüreğine değmesin diye
aramıza koyduğu verev zülfikaar

Gün gelir zamanın çekirgeleri
geçer gövdemizin çimenlerinden
öpüşlerin şarabına bulanmış
güzelliğin bir bozguna dönüşür
gözyaşları bile sakın unutma
yol bulamaz yüreğime ve gider
kenar suyu olur bir çöl divanına

RUBAİLER

I

"Saki! Şarap sun, beni de unutma!" Hafız böyle diyor
Şiraz'da gül altında, "aşk kolay göründü, oysa çok zor!"
Bir cezayir menekşesi senin aşkın, uzakta ve elinde değil.
Ey kör! Gel de açıkla şimdi sana nasıl kolay görünüyor?

II

Uyanıyor yeniden gül farkında mısın?
Uyanıyoruz yeryüzünü okşarken parmakların
Sen bir ağaç olmanın önsezisiyle yeniden
Ve ben gövdene yeniden rüzgâr olmanın.

III

Bir şiir ülkesi olan yüzünü sevgilim
Sözcüklerin ordusuyla kuşatıp fethettim
Benimle dile geldi senin eşsiz güzelliklerin
Seninle bundan böyle şiir sultanı benim.

IV

Yazıldı benim gibi bir çılgının tapusuna
Senin güzelliğin olan ülke ve koca dünya
Öylesine zenginim ki kıyamıyorum
Elim varıp bir tek pulunu harcamaya

IV

"Ölesiye yaşadı" dedi Can, gidince Yılmaz
"Nâzım da öyleydi, başka türlüsü bize yakışmaz!"
Öylesine ölesiye sevdim ki seni, ben gidince,
"Aşktan öldü bu çocuk da!" diyecektir, hiç şaşmaz

MARDİN HOYRATI

— Nedendir oğul, sabaha karşı
bir kanat gölgesi geçti yüzünden
Kartal mı desem yoksa keder mi
Bir günah işledin mi?

— İşledim ana, bir ağaç kestim.

— Kalk oğul uyku iyi değildir
Bir arpa ekmeği yapayım sana
Günün çayı yatıştırır öfkeyi
Bu horoz neden ötmüyor?

— Düşte uyur görüyorum kendimi.

— Sormak bana düşmez oğul, erkek
kendi kanadıyla uçar, git su boyuna
yıka ellerini bir de tütün sar
Düğün yok ellerin neden kınalı.

— Ana ben sevdiğimi öldürdüm.

KİTÂBE

rüzgârın yüzünü vadilerden tanıyorlar sevgilim
arının adını bir menekşeden
çılgın ırmağın yüzünü bir deniz çiziyor
toprağı, yediveren bir gül ağacı
tarihler bir köprü olarak yazıyor bir ustayı
kahramanı, gülümseyen bir yoksul
çocuk olarak

beni bir gün sevgilim senin yüzünle
anacak doğunun yeni ozanları
çünkü bir ağustos gecesi sessiz bir gölün
ayışığıyla yıkanmış kıyılarında
akıllı şarkılar söyleyen bir deli
hiç bitmeyen yaz gününe gömecek beni
senin adınla

unutulmuş kent

"NASO MAGISTER ERAT"

Seni yeniden ben buldum ey unutulmuş kent
Ve kimsenin farkında olmadığı günde sevgilim seni
Bir alacakaranlıkta geçtim aşılmaz surlarını
zamanın. Duru ve dökülgen nefti perdeyi araladım
Ulaştım sana sonunda ne olur unutma beni

Dolaştım eyersiz ve çırılçıplak atlara binmiş
yüzlerce çocuğun çınlattığı dar sokaklarında
Buldum Galata'dan gizli geçen bir postacının
heybesinde taşıdığı ayrılık şiirinde seni
Ne olur satırların arasından kurtar kentimi

Sen Piyer hanının isli, yüksek penceresinden
derin avluya baktım beyaz rahiplerin uyuduğu
Ulaştım dolanarak bir ayazma serinliğine
Uyan ey kentin göz pınarındaki dalgın su
Zaman geçiyor ne olur savunma kendini.

ORAMAR

Telefon direğinde bir yeni yaprak
Yaralı, gergin bir dişi tayın yelesi
Kiraz çalgısının dalıydı sesin
Bir bahar vuruşuyla titreyen

Unutma bana ve tüm yeryüzüne
Yepyeni sevinçler vereceksin
Bir tek kiraz yesen çekirdeğini
Karnının tarlasına eken sen

Kale yollarından geçtik yıllardır
Bir düş ülkesine ulaşmak için
Bırak bütün düşlerini ırmağa
Adı senin olan yere gel hemen

SOKAK

Durmadan değişen bu kentte selvilerin
anılarıyla uğuldayan bir sokaktı
Yüksek ve külrengi yapıların tepesinde ikindi
sarı bir ışıkla vururdu pencerelerin donuk ve sessiz
krater gölcüklerine
Orada yaşlılar otururdu tozlu iğne yastıkları ve güz
sararmış martıların eğri yağmurlarıyla gelir tarardı
yüzlerinde unutulmuş sepya boşluğu
Karınlarına ölümün tohumlarını ekerdi aşağılarda
hafif bir lağım kokusuyla karışık kahve
ve anason çiçekleri satılan
küf rengi ırmakların sokağında ehliyetli kurbağalar
safa pezevenkleri ve geçmiş kaçakçıları
Arada inatçı Arnavutların
durmadan yenilediği kaldırımlardan
gülleri örselenmiş kadınlar geçerdi farkedilmeyi
bekleyen erken kararmış Lidya gümüşleri genç kızlar
Kanlı bayrakların yelkeniyle arada
tersane işçilerinin kadırgaları geçerdi ilkyardıma doğru
Siren sesleri Sivaslı kapıcıların granit belleğine
bulanık izler bırakırdı

Günlük işlerin bittiği saatlerde yani geceleri
sokak bir kerhane gibi işlerdi bahriye gediklileri
denizi ve orospuları aynı anda gören evlerin
duvarına arabesk bir savaşın tarihini yazarlardı: Aşk

Binliklerin mor jileti çalışırdı kapılarda titreyerek ve derin
bir yarıkla açarak feodal zamanın surlarını
sabahın eteklerine ulaşırdı

Oradan başıboş çocuklar çıkardı yaşamın çöpçüleri
doğulu çocuklar plastik ayakkapları ve kendi gövdelerindeki
ölü ana sıcaklığına sarılan kollarıyla
süpürürlerdi gecenin artıklarını
Solgun iğneleriyle ilk ışıkların dikerdi ağırbaşlı halk
kentin zarını yeniden ve gün
başlardı

Orada sevdim seni
Sokağı denize bağlayan geçitte orada
geceyi gökkuşağına bağlayan günlerin saçını hızla örerdi
zaman
Sevecen sorgulu uysal yüreğin
bir çimen türküsüyle açardı soyağacının gizli bahçelerini
çılgın bir büyücüye, orada kan ırmağından
geleceğin şarabını çıkardım ve yanan günlerden altın
bir şiir çıkardım güzelliğinin kapalı yapraklarından
bozkır ortasında ırmak kuyu dibinde gökyüzü bir özgürlük
esintisi zindanların avlularından

Unutma ben yokolunca değişince kent ve bir yoksulun
o günlerden
sana bağışladığı söz ülkesi yitip gidince
sonsuz ve isimsiz bir deniz kalacak bir de çamağacı
benim sularımla öpüşen.

GÜNLÜK ŞİİRLER

Sen gittikten sonra iki çalgıcı
turnalar semahını çaldı ve kimse dinlemedi onları
benden başka. Sarımsak kokusunun
yoksulluk ve rakıyla buluştuğu saygısız kalabalıkta
kimse duymadı beni terkeden
kanatların bıraktığı esintiyi. Biri incecik öbürü kalın
iki tel vururken çalgının yüreğine
nicedir aklımı kurcalayan Bertold Brecht'in
"Sevenler" şiirini düşündüm bir yaşamdan ötekine
yanyana uçan iki turnayı. Taa yirmisekizlerden.
"Güneşin ve ayın az değişken dilimleri altında
uçup giderler yine, böyle tutkun birbirine.
Hey, nereye gidersiniz? –Hiçbir yere– Nerden gelirsiniz?
Her yerden. Sorarsınız, ne zamandır birliktesiniz? diye.
Az zamandır. Ne zaman ayrılacaksınız peki? –Yakında."
Çıktığımda hava açıktı ikindi güneşi gibi
nicedir ısıtmayan parlak ayın az değişken dilimleri altında
yürürken sordum kendi kendime. Nereye gidiyorsun?
Hiçbir yere. Ne zamandır yalnızsın? Bilmem, denize
ve ayışığından yapraklar kesen
şiire sormalı bunu. Daha yazılırken
bir anıya dönüşen şiirlere
Sordum kendi kendime ne yapılabilir çamurdan. Heykel.
Acılardan? Aşk. Yoksulluklardan
bir devrim bile yapılabilir. Ama hiçbir şey
hiçbir şey yapılamaz ayrılıklardan.

Sen, çalgıcılar ve ayışığı çekip gittiniz uykunun
eşiğine vurulmuş bir turna gibi dönerek
düşerken sordum otuzdokuzlardan Bertold Brecht'le birlikte
"Ne yapmalı peki?" Aklım dokunacak
bir başka akıl arıyor. Nicedir yabancı denizlerde
yıkanan tenim başka bir teni. "Ne yapmalı?"
Biliyorum yağmur yağmaz yukarı doğru yeniden
Acımaz olur, silinir gider izi bıçağın.

Ama hiçbir rüzgâr dolduramaz boş kalan yerini,
bir yaşamdan ötekine
birlikte uçan turnaların yerini
gökyüzünde.

ORMAN

Kendine esen rüzgârla derinleşen
yüzü bir adamın durur
ve ormana bakar, bu benim.
Damarların uğultusunu duyar bir sarnıçtan
gizli bir kente döşenmiş su yollarının.
Ağaçların sararmış yaprak uçları
dalarken gökyüzünün karanlık denizine
kökler büyülü bir ışıkla aydınlanır ve toprak
yabancı bir mimariye açılır, bana ait olan.
Yalnızlık, doğunun bildik çarşısı
kendi alışverişiyle canlanır, yeni bir ırkın
kölesi masmavi bir adam haber bekler, beden
yabancı bir tapınağın tanrıçasına.
Ötmeyen soyu tükenmiş kuşun saati
alacakaranlığı gösterir, gündüze mi geceye mi
gideceği belirsiz bir yolcu gibi. Ben.
Anılar biter ve bir cumhuriyetin
sınırları silinir.
Çekilirken bir çınarın burcuna
yüzünün gölgesi olan güneş bayrağı,
bir adam çam iğnelerinden bir çelenk koyar
kayanın dibine, bir gençlik anıtı olan kayanın.
Sonra ağır ağır bir ağaca dönüşür
Geleceğe ve sonsuzluğa uzatır yapraklarını
sürgünde bir kral gibi, ülkesi olmayan
Bırakır kılıcını toprağa
rüzgâr ve büyüyle gelen adam
Geriye uzak bir uğultu kalır ve kimsenin
ayak basmadığı bir orman.

ONE FOR THE ROAD

Akşam ağaçlarla kaplı sevgilim ve eteklerine
saçılmış yedi bakır göl olan kentte
mavi bir pelikan ayağı gibi
düşünceli, duruyorum
hiçbir şey yazmaksızın, nicedir
geliştirilemeyen bir şiir
yaşam tutkusu

Akşamları bir uçurum gibi derinleşen
kalabalık barların kıyılarında
bir ağaca yaslanıyorum ıslanmak için
usulca yağan sarı bir çamın
iğneleriyle, yüzümde bir öpüş sıcaklığı
gelip geçen kadınlardan
ve nedense hiç geçmeyen
kaçış duygusu

Akşam olmadık şeyler düşünüyorum bir idam mahkûmunu,
kahvaltıda ne yediğini çöpçü çocuklarının
kalabalık bir caddenin ortasındaki çınarın
hangi mevsiminde budandığını niçin
savaşlarda yitmiş ordular gibi
görünmeden geçtiğini dostlukların
Bir menekşe yaprağının bir kuleden
bizim için sessizce
savrulduğunu

Akşamları geç saatlerde sevgilim
gizli bir şiddet sarıyor kasıklarımı
her saat başında yarı çıplak melekler
beliriyor gölgeli yatağımın
ayak ucunda ve toplayarak
düş kırıklarını bir adak gibi
cennetin kapısına bırakıyorlar
Karşılığında, ne var sahiden karşılığında?
Hamiline yazılı bir bağışlanma çeki
ya da uyku

BULUTLU BİR GÜNDE DOĞAN ÇOCUĞA

Baban bu toprağın en delikanlı
boğasıydı bir nevruz
şenliğinde kestiler
Ne tuhaf sen
kırlı yeşil eylûl bulutları altında
ve aylardan temmuz
onun gelinciklerinden doğdun
Burcunda yıldız görünmüyor

Ölümün kapısını aralayan güz
çok sürmez
Yeniden vurur dallara bahar
İşte sana mavi gökyüzü
ve mavi deniz defteri
üstelik tertemiz
El koymanın tam zamanıdır ufukta
kargalar henüz görünmüyor

MAYIS BÜYÜSÜ

Kentin dölyatağından bir öğle sonu
mor kelebeklerle doğan siyah apansız
abanoz işlemeli geceydik. İkimiz.
Beklerdik. Nasıl olsa bir mayıs büyüsüyle
açılırdı bu şiirin defteri. Her buluşmamız
asardı sevinçlerin ipine
öpüşlerle ayrılığın çanını.
Sevişirken
durmadan vedalaşırdık gece yatısına
gider gibi evine gitmeden önce.

Hep şaşkın otururduk ikimiz de
kapı aralığında, apansız bir geleceğin.
Ve ben yontulmamış bir akılla düşünürdüm:
Babasını tutmuş bastıran
gözleri kıpkırmızı bir zenci –içimdeki–
Neden diz çökerek salınır durur
bir güvercinle bir kara arasında?
Tapınırdım türkü tanrısına: Mayıs, ne olur,
okşa artık ışığının sağnaklarıyla
yanan gözlerimi ve yeniden
başlasın düşleri bir çılgınlığın.
Nerdeyse silecek dilin keçesi
yazgı tahtasından bu şiirleri.

Dalardım usulca birkaç kulaçta
ürperen denizine teninin ve mayıs
yüzünün bahçelerinden geçerdi.
Derdim ki hep, bir büyü yapmalıyım: Mayıs, ne olur,
bizi bir aydınlığa götüren
yıldızlarla dolu şiir bitmeden önce
kapansın kapıları bir an gecenin.
Kimsecikler kalmasın içerde mor kelebekler
ve ikimizden başka.

AYRILIK

Ayrılık şiiri ne kadar yalın
Sevdiğimiz ak sözcükleri gibi
Kılıçla kesiyor bir hain nokta
Öpüşen virgüllerle akan cümleyi

Nasıl soğuk ayrılığın güneşi
Gölgeli bir çınar olan gövdemin
Dallarını içten kırınca acı
Buzdan bir alçıyla tutuyor beni

Ayrılık sabahı ne kadar beyaz
Ölümün hüzünlü arkadaşı kar
Bana ütülü bir çarşaf hazırlar
Bir karanfil tam yüreğin üstünde

surlar ve deniz

DÜN GECE NUH AMA PEYGAMBER DEĞİLKEN GÖRDÜĞÜM DÜŞ

Bir ülkeye binmişim adım ne bilmiyorum
Irmaktan geçsem gerek kör karanlıktayım
Yapışmış bir yanından bir satrap kıtasına
ülke ve elimde ucu yanık pankart sapıyla
Donuk köylü heykelleri kıyıda ve Atatürk
kara-baba barajının suları durmadan yükseliyor
Uzun sürecek anlaşılan tufan ırmaklar bekleyecek
Denize yol veren dağlar delinecek önce, çocuklar
ve bir kadın sığınmış yorgun kırlangıçların
hüznüyle neden hepsi durmuş bana bakıyor
Neden bakıyor köylüler çocuklar ve sevdiğim kadın?

Oysa bir ülke yutmuş beni ve adım yunusun
şafağına çok yabancı sulardan geçiyorum
Bağırıyor öfkeli babam, "Oraya git!.. Oraya git!.."
Gitmeyeceğim işte. Her neyse aklıma koyduğum
"Aldım ve kabul ettim de!.." Hayır, etmeyeceğim!..
Ayağımın altında işte senin çivilerle yazdığın en yeni
ahid, karnından çıkamadığım kala-balık bir gün
dolaştırıp zulmün yedi denizinde senin ölümünle
güneşli bir kıyıya bırakacak beni yanıbaşımda
izinli askerler, köylüler, çocuklar ve sevdiğim kadın.

AT

At konuşmadan çıkar yollara
Eyersiz çıplaktır bir payitahtın
ıssız sokaklarından sabaha karşı
bir ılgarla geçer
Açılır surlar ve deniz koşar yalnızca
kendinin bildiği ülkeye doğru
Ardında kıvılcım tarlaları bırakır
Ayaklarında mermere çarpan
demirler bulunması bundandır
Denizi bilir de bakmadan geçer

At uysaldır parlak gönderine
çekilir çocuklar ve gökkuşağı
Kamçıdan dizginden gemden çekinmez
Korkusundan değil utanmasından
Bir çam hizasından geçer ormanı
Yel burnunun narin kanatlarına
bir ipek sezgisiyle dokunur. Ova

Sonra kentler gelir durur bakar at
Gözleri güzeldir gelecek gibi
Sisli yapıları demir kargıyla
kuşatan askerler ve köpekleri
yelesinin sularında boğulsun diye
fırtınayı bekler

Sonra çılgın dörtnala bir koşu başlar
Nereye nereye? Belki Oramar
Yakar kendi yazısının yapraklarını
sarı tanyerinin bulutlarından
alnına durmadan yıldızlar kayar
Ayağı sekili dağ köylerinden
kaynağı bilinmez sulara doğru

Bir resim değildir at ve sınırları
tam çizilmemiştir
Tökezler bir düşün yamaçlarında
Kişneyerek bir çavlana dönüşür
Bekler Oramar'ın ıssız dağları
ve altın nadaslardan doğan çocuklar
yeni bir at gelinceye kadar

BİR ŞİİRİN GELİŞİ

İlmekler atar
günlerin yatay rüzgârlarına
bir yağmur başlangıcı gibi belirsiz.

Uzakta boşanan bir yayın, açık havada
çınlayan çekiç seslerinin ve bir omuza
yaslanmış ağlayan güzel bir yüzün
parmak uçlarıyla gelir, yaklaşır.

Nedensiz bir kıra çıkma isteği
ya da çok eski bir kitabı yeniden okumak.

Bir kazıya hazırlanır gibi, bir yolculuğa.

Bir tahliye sabahının hüznü tarayan sevinçleriyle
aşar duvarları ve gelir konar
kanatlarıyla yabancı bir kuşun.

Bir uzaklığın habercisidir demir kapılardan
çamurdan, korkulardan, bakan yüzlerinden
küçük çocukların alınlarına
yirmi yıl sonraki ölüm hükmünü
mührüyle şimdiden basan sultanın
kanlı topraklarından.

Bastırır sevgilinin tutkulu gövdesiyle
derin sularına koyu mavi bir akşamın.

Pırıltılı balıkları bilinen sözcüklerin
hızla geçerler henüz hiçbir gezginin
ulaşamadığı kaynağa doğru.

Ve bir kayadan
kırınca bir acının zincirlerini
uçmak ister yeryüzüne
bu ateş yıllarının konuğu.

Henüz yazılmamış olan şiir.

SAVAŞ VE BARIŞ

Yamaçta bir ev evin üstünde
Kocaman bir tavuskuşu oturmuş
Dar pencerede ufacık bir kız
Elinde paket taşı kadar bir çikolata
Bir tüy ormanının ardında kalan
Güneş içindeki Çin'e bakıyor

Bahçeye kurulmuş üç arsız keman
Renkli şeritlerin bayrağıyla
Çivi yazısından bir karıncayı
Tam iki saattir oynatıyor
Çaldıkları parça da Chopin

Mor renkli ispirto içtiği için
Çiroz olduğuna inanıyor dede
Merkezkaç gücüyle Karadeniz'in
Balkonuna yaslanmış bıyık altından
Gülerek küçük kıza bakıyor
Dede çiroz değil bir hinoğlu hin

O anda duyuldu arka tarafta
Ovaya bakarak gözcülük eden
Arap oğlanın sesi ve bembeyaz
Uğultusu pusudaki ölümün:

Tanklar geliyor!

İSTASYON

Yalnızım bir kompartımanda
Bir hızar testeresinin yaz ışığı ufuk hattından
Ağır ağır gözlerime geliyor köşede rüzgâr
Tozla yıkıyor söğüt dalını çocuk
Onaltı bağımsız devlet büstünün
Sarkan bıyıklarını düzeltiyor zaman
Düşündükçe koyu bir renk alıyor
Buraya uzun bir yol boyunca
Kurulu kumpanya çadırlarından
Tuğla harmanlarından geldim her ateşin
Çemberinde yanarak ve darağacında
Kurutarak dikişsiz gömleklerimi
Her sabah zekeriya sofralarında herkesle
Kalın kitapların yufkasını yeniden ıslatıp
Yedik açlık
Düşündükçe daha da artıyor hangi geçmişin
Kaynağına eğilsem acı bir su
Gelecek günlerin yorgun treni yıllardır
Telaki bekliyor
Bekle bekle bekle gençliğin karanlık yıldızı
Yıllardır takım değiştiriyor ve cephe
İsimsiz bir tortuyla kapanmış
Bilemedim nasıl bir mangal yüreğimiz
Kömür gözlü çocuklarla yanıyor ve bedenim
Ateş içinde
Eylül.

Her yanımdan geçen öpüşlerinin
Islak serçelerini duymasam
Kör testereyi bile göremeyeceğim.

YALNIZLIK

Bütün bir haziran evin önünde
Akasyanın dallarını eğerken rüzgâr
İpeğe kırmızı bir gül işledi
Kulağı ıssız ve tozlu yollarda

Yoksulluğun kedileri kapıyı
Bir yaz boyu her gece tırmaladı
Sırtının teline mavi bir horoz düşü
Dokunmadan uykuya varamazdı

Uzak denizlerden atlar geçerdi
Bulutlar güze yakın gözlerinden
Bekledi ölümün beyaz elinde
Solgun bir gül oluncaya kadar

TURGUT'A

Eylül mezarlıklarından şimdi her gece
ellerinde fenerlerle geçen arkadaşlarım
Oturup düşündüm unutkan bir ülke eylül
Herkes unutuyor ancak bir deniz sofrasında
durulunca hazları tenin ve bütün kitaplar
hatırlıyoruz. Ne kadar yoksuluz çocukluğumuzda.
Anamızın eteğine doldurulmuş çakıltaşları
Güz gelince yeniden ölen çekirge, savruk otlar
gizli bir tarihin yarıklarını
doldurmak için ırmağın sürüklediği çerçöp
kambur yollarında ceza okullarının
aşınmayı önleyen bir avuç kabara ve anamız
şimdi düşünüyorum kimbilir kaç kez
yamalı çoraplarla birlikte yeniledi bizi

Islanınca esmer defterleri yüzümüzün
bu çamurla kanla alınteriyle gizli bir yazgı
çakıyor bir an. Karanlık feneri ülkemizin.
Nasıl bir yalnızlık, unutulmuş bir ışık diliyle
çırpınırken biz üstümüze geliyor büyük gemisi geleceğin
Bir tenis topu, koşan bir çocuk, bir gözyaşı bile değiliz.
Yalnızca bir ağaç ailesi ve bir köşede
yıllardır bizi gözleyen hep aynı balta: Dalgınlık.
Düşünüyorum nasıl budandık bahara ulaşmak için.

Şimdi sessiz duruyoruz kıyısında bir düşüncenin
unutmamak için çünkü unutuşun kolay ülkesindeyiz
ölü balıklar geçiyor kırışık bir deniz sofrasından
ve ellerinde fenerlerle benim arkadaşlarım
durmadan düşünüyorum ne kadar çok öldük yaşamak için.

SURLAR VE DENİZ

körler ülkesinin tam karşısında
çünkü gören olmadı seni benden başka
duran kent sevgilim nicedir
surların çevirdiği denize doğru
kurdum barbar çadırımı bekliyorum

bekliyorum bembeyaz bir yapının
omuzlarına konacak kartal
kapına dikilmiş boynuzlarıyla
kara koç başı hırslı kalkan
ve hasret ve tutku ve bitip tükenmez
ayrılığa inatla kafa tutan
bakışların tozlarına bulanmış
ağaç heykeli olan gövdemle

içinden görmek istiyorum seni
dinlemek daha da bir güze doğru
çimenlerinden geçen serin esintiyi
yıkanmak derin saatlerinde denizinin
yarı aydınlık sokaklarından geçmek ve eski
bir balıkçının uslanmaz merakıyla
ağ atmak akşama karşı sularına

yanan alnımı su mermerinin
karnına koymak ve uyumak
yorgun savaşçının
tütün ve barut kokusuyla uyumak bir hayvanın
karlı sınırlarını aşmak bir yaza doğru

saklı kent bıktım seni kuşatan
kendi çadırlarımdan kör kılıcına
tuğlalarla örülmüş yanık surlardan
bıktım bana uzaklığı öğreten
di'li geçmişiyle zamanın
yazılmış kuşatma günlüklerinden

taş perdeleriyle bir gize doğru
yelken açan kent göremiyorum seni

Diyor ki içimden bir ses, "beni yüreğinin üstüne bir mühür gibi koy. Çünkü ölümden daha güçlü bir sevgiye ihtiyacım var. Geçmişin selvi ağaçlarından, sönen yıldızın ışığından, köşeyi dönerek kaybolan gençlikten kurtulmaya ihtiyacım var. Bir insan elinin sıcaklığına..."

Çeviri Şiirler

sonsuz günbatımı

Furuğ

Farsçadan Çevirenler
Onat Kutlar / Celal Hosrovşahi

1. Baskı: Ada Yayınları, 1989

Dinle!
Karanlığın esintisini duyuyor musun?
Ben bu mutluluğa yabancıyım
Ben umutsuzluğuma tutkunum
Dinle!
Karanlığın esintisini duyuyor musun?
Gecede bir şeyler geçiyor
Ay, kıpkırmızı, penşe
yaş tutmuş bulutlar
Çökmekte olan bu damın üzerinde
Sanki yağmur anını bekliyorlar
Sadece bir an
Ve sonra, hiç
Şu pencerenin arkasında gece titriyor
Ve yeryüzü
dönmekten vazgeçiyor
Şu pencerenin arkasında
bilinmeyen bir şey

SUNU

Güzel bir zamandı.

1963 yılının Eylül ayı. Anadoluhisarı'nın eski ve kocaman ahşap yalılarından birinde, hanımelleri, mor salkımlar, vişne ağaçlarıyla dolu kuytu bir bahçede, sabahları rıhtımı yalayan denizi, gün boyu satıcıların seslerini ve akşamüstleri İsfahan faslının gizli serinliğini dinleyerek geçirilmiş bir yazdan sonra birden başlayan yarı kanatlı yarı gölgeli günler.

Celal'le birlikte, Hukuk Fakültesi'nin benim için üç yıl ara verilmiş diploma sınavına hazırlanıyorduk. İçimiz sürekli bir isyanla doluydu. Kitapları açtıktan kısa bir süre sonra, İran'da ve Türkiye'de, yani hukukun karanlık sürprizlerle dolu bir labirent haline dönüştüğü ülkelerimizde yaşayan "hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslar"ın tümüne veryansın ederek kapatıyor, Furuğ Ferruhzad'dan söz etmeye başlıyorduk. İran'ın o sırada henüz yirmi yedi yaşındaki genç ve fırtınalı kadın şairinden.

Onun, Şah dönemi işkencelerine ve yeryüzündeki tüm haksızlıklara karşı yükselttiği karanlık bir çığlık olan "Yeryüzü Ayetleri"ni birlikte çevirdik ve Yapraklar *dergisinde yayımladık. Tıpkı aynı dergide çevirisini yayımladığım Juan Goytisolo'nun, "Çürüyen Bir Ülke: İspanya" yazısı gibi büyük ilgiyle karşılandı şiir. Sonraki yıllarda da unutulmadı.*

Fakülte yılları boyunca sadece benim değil, Demir Özlü'nün, Selahattin Hilav'ın, Doğan Hızlan'ın, Yaşar Kemal'in, Atilla Tokatlı'nın da yakın arkadaşı olan Celal Hosrovşahi, çağdaş İran edebiyatının yetenekli yazarlarından biri olduğu kadar, klasik doğu metinlerinin çoğunu ezbere bilecek kadar birikimi zengin bir gençti. Çok sevdiğim Sâdık Hidayet'i onun bilgisiyle daha derinden tanıdım. Hafız'ı, Hayyam'ı, bizdeki ve batıdaki çevirilerinden çok daha başka yönleriyle.

Onun, çoğu kez olağanüstü esprilerle süslediği, Azeri renkler taşıyan zengin konuşmalarını dinlerken hep şaşırırdım. Çağdaş Fransız, Al-

man, İtalyan, Rus yazarlarını, ozanlarını bunca yakından tanırken, hatta Tagor ve İkbal gibi doğu ozanlarını bile dilimize çevirmişken, nasıl olmuştu da bunca yakın bir komşu ülkenin edebiyatı bize bunca uzak kalmıştı? Nima ile başlayan ve Furuğ'a kadar uzanan modern İran şiiri nasıl karanlıkta bırakılmıştı bizler için? Birlikte oturup, Deryabenderi'nin "Hacer'in Kısa Bacaklı Tavuğu" öyküsünü çevirirken sorardım Celal'e: "Nasıl bugüne kadar tanımamışım bu olağanüstü öykü yazarını?" Bana heyecanla, son otuz yılın önemli romancılarını, ozanlarını, öykü, deneme yazarlarını anlatırdı.

Ama tam kestiremediğim bir nedenle, bütün konuşmalarımız Furuğ'la noktalanırdı. Bana açmadığı bazı şeyler olduğunu sezerdim. Ama doğulu erkeklerin çoğunluğu gibi "ölümüne dosttuk" ancak "sırdaş" değil.

Olağanüstü güzel bir Boğaz ikindisiydi.
Komşumuzun oğlu ve küçük arkadaşımız Erdinç, köpeğini de bindirdiği ufak kayığından bize sesleniyordu: "Abi, bir Göksu yapalım mı?" Kayık, çırpıntılı sularda ceviz kabuğu gibi sallanıyordu. Kara Ticareti Hukuku kitaplarını kapadık. "Dördümüzü almaz o tekne, batar" dedim. Bir avuç vişne yemiş gibi güldü. Atladı, rıhtıma çıktı. Köpek de ardından. "İyi" dedi, "siz dolaşın. Ben tepeye çıkacağım."

Az sonra köşeyi dönerek, taş köprünün altından geçtik ve Göksu'nun gölgeli, durgun sularına girdik. Sular, çürümüş ahşaplarıyla kıyıdaki eski yalılar, ağaçların dalları durgundu ama ikimizin de yüreği gençlik ateşiyle fıkır fıkır. İsyan, şiir, mizah ve kadınlar, konuşmalarımızın değişmez gündemi. Şah'ın komik generalleri, Sarı Kulhan'ın açık saçık öyküleri, İsfahan'ın güllerle dolu bahçelerinde bir yandan afyon içilen, bir yandan muhabbet edilen kerhaneleri... ve elbette şiir. Celal, Fars dilini olanca müzikalitesi ile kullanarak Hafız'dan, Hayyam'dan şiirler okumaya bayılırdı, bugün olduğu gibi. Çocukluğumda ve yeniyetmelik yıllarımda, babamdan ve amcamdan dinlediğim ve daha sonra çevirilerini defalarca okuduğum Hafız Divanı'nı çoktan kapatmıştım. Bu yüzden, aramızda sık sık düzenlediğimiz ve beni hem şaşırtan hem de sevindiren o küçük töreni başlatmasını istedim arkadaşımdan.

İkimiz de gözlerimizi kapadık. Elimizde birer küçük Hafız Divanı var-

mış gibi rastgele bir sayfa açmak üzere, yüksek sesle geleneksel dörtlüğü söyledik:

"Ey Hafız-i Şirazi
Ber men nigâh endazi
Men talib-i yek falem
Tu kâşif-i her razi..."

Ellerimizde Divan'ın açılmış sayfaları varmış gibi bir süre baktık birbirimize. Güldük. "Önce sen..." dedim Celal'e. Her davranışımdan bir muziplik beklediği için itiraz etti. "Hayır. Önce sen..."

Ezbere bildiğim topu topu üç beş Hafız beytinden birini söyledim:

"Elâ ya eyyühessaki, edir ke'sen ve nâvilha
Ki ışk âsan nemûd evvel velî uftâd müşkilha"

Yanlış hatırlamıyorsam Gölpınarlı şöyle çevirmişti bu beyti:

"Gel ey sâki! Herkese şarap sun, bize de sun
Önce kolay göründü aşk, nice zor olduğu sonradan anlaşıldı."

İranlılar için yüzlerce yıldır gelenek olan "Hafız Falı" aramızda, birbirimize takılmak, dalga geçmek, tongaya bastırmak için başvurduğumuz eğlenceli oyunlardan biriydi. Beyitlerden, birbirimizin karakteri ya da o günlerde başımızdan geçenlerle ilgili komik çağrışımlar, iğneleyici sözler üretir, eğlenirdik. Bu konuda üstünlük ondaydı. Bugün de dostlar arasında zaman zaman yaptığı gibi nerdeyse tümünü ezbere bildiği Divan'dan uygun gazeller bulur, şakayla şiirin birbirine karıştığı bir şölen yaratırdı.

Ama bu kez hiç de öyle olmadı. Sustu. Gölgelenen kıyılarına daldı gitti Göksu'nun. Kayığımız süzülerek harap ahşap evlerin, halat ve çömlek imalathanelerinin önünden geçiyordu. Sonra döndü, bana baktı. Gözlerinde garip bir pırıltı farkettim. Sevinç ya da gözyaşı. Bir süre öylece durdu. Sonra, "Dinle" dedi.

"... Nigâh kûn ki mum-ı şeb berahı mâ
çegûne katre katre âb- mişeved
surahiye siyahı didegânı men
be lay lay germ tu
Lebaleb ez şerab mişeved
Be ruyi kahvare haye şiir men
Nigâh kûn
tu midemi ve aftab mişeved..."

kendisine özgü Azeri aksanı ile çevirdi, okuduklarını:

"... Bak tam karşımızda gecenin mumu
damla damla nasıl eriyor
nasıl doluyor ağzına kadar uyku şarabıyla
gözlerimin simsiyah kadehi
senin ninnilerini dinlerken
ve bak nasıl
şiirlerimin beşiğine
sen doğuyorsun, güneş doğuyor..."

"Kimden bu?"
"Kimden olacak" dedi, "Furuğ'dan elbette. Bugüne kadar okuduğum en güzel aşk şiirinin sonu..."

Benimle yaşıt olan bu siyah ve derin gözlü, hüzünlü bakışlı, güzel genç kadını düşündüm. Bir üniversite öğrenimi bile görmemişti. Ama daha otuzuna varmadan çağdaş İran şiirinin en önemli şairlerinden biri, hatta birincisi olarak kabul ettirmişti kendini. Yaşam dolu, neşeli, dikbaşlı, hırçın ve çok duyarlı bir insandı. Baskıya karşı şiirleri elden ele dolaşıyor, her yapıtı edebiyat ortamında tartışmalara yol açıyordu. Çok genç yaşta evlenip ayrılmıştı. Özel yaşamında pervasız ve gözüpekti. Kendisinden daha yaşlı ve ünlü şairler bile hem çekiniyor, hem hayranlık duyuyorlardı Furuğ'a. Sonraki yıllarda yalnızca şiirleriyle değil, yaptığı son derece etkileyici bir belgesel filmle, Kara Ev'le *hem benim hem de dünya sinema çevrelerinin ilgisini daha da çekecek olan Furuğ, o sırada biraz gizemli bir yüzdü benim için.*

"Âşık mı Furuğ?"
Celal cevap vermedi.

Ben ağır ağır kürek çekerken Celal, Furuğ'dan şiirler okumayı sürdürdü.

Farsçanın garip bir özelliği var. Nima'nın, Furuğ'un ya da onun yakın arkadaşı Sohrab'ın şiirleri genellikle ölçüsüz, uyaksız olduğu halde, dilin müzikalitesi nedeniyle aruz vezninde şiirler dinlemiş gibi olursunuz. Ama öyle sanıyorum ki İranlı şiir okurları, benim çeviriden sonra aldığım garip tadı şiiri okurken ya da dinlerken alırlar. Bu tat, tıpkı Nâzım'ın kimi rubaileri gibi hem eski'yi hem yeni'yi, hem doğuyu hem batıyı aynı anda içinde taşır. Geçmişin diliyle gelen geleceğin sezgisi.

Furuğ'un şiirlerini dinlerken geleceğe doğru kürek çektim.
Okul bittikten sonra İran'a gitti Celal Hosrovşahi. Ondan uzun zaman haber alamadım. 1970'li yıllarda bir gün, şık takım elbisesi, James Bond tarzı çantasıyla Sinematek'teki odama girdi. İran Tersaneler Genel Müdürlüğü'nde çalışıyordu ve bir toplantı için gelmişti. İki eski dost hasretle kucaklaştık. Konuşacak çok şey vardı. Ortak dostlarımız, politika, edebiyat, yaptığımız işler ve elbette şiir.

Birden sordum: "Furuğ'dan ne haber?"
Yüzünden karanlık bir bulut geçti. Ve yüreğine bir şey saplanmış gibi derin bir acıyla karardı.

"Bilmiyor musun?"
"Yoo..."
"Öldü Furuğ. 1968'de. Henüz otuz iki yaşındayken. Bir araba kazasında. Başını kaldırımın kıyısına vurdu ve oracıkta bir kuş gibi öldü. Son kez gördüğümde uyuyor gibiydi..."

Sustu ve bir daha konuşmadı. Şiir okumadı. Şaka yapmadı. İstanbul'da kaldığı birkaç gün süresince bir daha uğramadı bana. Celal Hosrovşahi'yi bir on beş yıl daha görmedim.

Furuğ'un ölümünün, onun için ne demek olduğunu biliyordum. Bu nedenle, iki yıl önce, bombalanan Tahran'dan, biraz daha zayıflamış, biraz daha tedirgin ve uzun süre kalmak niyetiyle geldiğinde, hiç Furuğ konusunu açmadım. Ta ki bir akşamüstü, Boğaz'da bir lokantada o, kendiliğinden bir ırmak gibi ardarda şiirlerini okumaya başlayıncaya kadar. Devrimin, kendisinin de katıldığı ilk aylarını anlatırken nasıl coşkuluysa öyle, ölen onbinlerce gençten nasıl acı duyuyorsa öyle. Günlerce Furuğ'u anlattı.

İki üç ay sonra, elinizdeki kitapta yer alan şiirleri çevirmeye başladık.

Ortalık ağır ağır kararıyor, sandal Göksu'nun kuytu kaynağına yaklaşıyordu. İkimiz de suskunduk. Kıyılardaki sazların birden çıkan akşam esintisiyle yükselen uğultusu ve uzak vapur düdükleri duyuluyordu. Kaynağı çevreleyen büyük çınar ağaçlarına doğru yaklaştık. Kürekleri bıraktım. Sandal hafifçe dönerek kaydı ve durdu.

Celal'in yüzü karanlıktaydı. Bana eğildi. Gözlerinde bir ışıltıyla usulca: "Furuğ'u seviyorum. Bir aşk öyküsü bizimki..." dedi.

Bunu hafif bir sesle söyledi ama birden, çevredeki çınarlardan bir sürü kuş havalandı.

"... karatahtaya taş sözcüğünü yazar yazmaz çocuklar
ulu ağaçlardan sığırcıkların çığlık çığlığa kanat çırparak uçup gittikleri o an..."*ı şimdi çok iyi hatırlıyorum.*

Güzel bir zamandı.

Onat Kutlar

SOĞUK MEVSİMİN BAŞLANGICINA İNANALIM

Ve bu benim
Yani bir yalnız kadın
Ve soğuk bir mevsimin eşiğinde
Belirsizliğini anlamanın başlangıcında, tüm yeryüzü varlığının
Yalın ve kederli umutsuzluğunu, gökyüzünün
Güçsüzlüğünü, bu betona kesmiş ellerin

Akıp gitti zaman
Gitti zaman ve saat tam dört kez çaldı
Dört kez çaldı
Aralık ayının yirmisi bugün
Ve artık mevsimlerin gizini biliyorum
Dakikaların söylediklerini
Uzanmış yatıyor mezarında kurtarıcı
Ve dinginliğe bir işaret gibi
Toprak, barındıran toprak

Gitti zaman ve saat tam dört kez çaldı

Sokakta rüzgâr
Sokakta rüzgâr
Ve ben çiçeklerin sevişmesini düşünüyorum
İnce sapları, kansız goncaları
Ve bu veremli, yorgun zamanı
Bir adam geçiyor ıslak ağaçlar altından
Mavi damarları boynunun
Kayıyor ölü yılanlar gibi iki yandan
Yukarılara doğru

Gelince tam karmakarışık şakaklarına
Bir kez daha fısıldıyorlar o kanlı sözcüğü
"Selam!"
"Selam!"
Ve ben çiçeklerin sevişmesini düşünüyorum
Soğuk mevsimin eşiğinde

Ve yaslı buluşmasında aynaların
Toplantısında kederli ve soluk yaşam deneylerinin
Suskunluğun bilgisiyle döllenmiş günbatımında
Nasıl dur emri verilebilir
Sabırlı,
Ağır,
Avare
Yürüyen bu adama?
Hiç yaşamadığı nasıl söylenebilir, hiçbir zaman yaşamadığı?

Rüzgâr esiyor sokakta
Yalnız ve içlerine çekilmiş kargalar
Uçuşuyorlar yaşlı, kasvetli bahçelerde
Ve tanrım ne kadar kısa
Merdivenin boyu!

Onlar bir yüreğin bütün saflığını
Alıp götürdüler kendileriyle birlikte masallar sarayına
Şimdi artık
Artık nasıl fırlayıp dansedebilir insan?
Nasıl dökebilir akan sulara
Çocukluğunun saçlarını
Ve koparıp kokladığı elmayı
Nasıl ezebilir ayaklarıyla?
Ey sevgilim! Ey tek sevgilim!
Ne çok kara bulut var güneşin şölenini kollayan!

Sanırım uçuşu düşlediğin yolda göründü o kuş
Ve sanırım hayalgücünün yeşil çizgilerinde
Oluşan o taptaze yapraklar
Sabah esintisinin isteğiyle nefes alıyorlar
Sanırım
Pencerenin lekesiz belleğinde yanar gördüğün o menekşe
renkli alev
Çocuksu bir lamba tasarımından başka bir şey değildi

Sokakta rüzgâr esiyor
Yıkımın başlangıcıdır bu
Ellerinin yıkıldığı gün de esiyordu rüzgâr
Sevgili yıldızlar!
Kâğıttan yapılma sevgili yıldızlar!
Esmeye başlayınca yalan gökyüzünde
Nasıl sığınabiliriz yenik peygamberlerin surelerine?
O zaman binlerce yıldır ölüymüşüz gibi karşılaşacağız ve
güneş
Yargılayacak gövdelerimizin çürümesini

Üşüyorum
Üşüyorum ve sanırım artık hiç ısınamayacağım
Ey sevgilim! Ey tek sevgilim "kaç yıllıktı acaba o şarap?"
Bak burada
Ne kadar ağır zaman
Ve nasıl kemiriyor balıklar benim tenimi!
Niçin hep denizin altında tutuyorsun beni?
Üşüyorum ben ve sedef küpelerden nefret ediyorum
Üşüyorum ve biliyorum
Bir yaban lalesinin kırmızı düşlerinden
Birkaç damla kandan başka
Hiçbir şey kalmayacak yerde.

Bırakacağım artık çizgileri bir yana
Sayıları saymayı da
Çıkacağım sınırlı geometrilerin odalarından
Sezgi alanlarının genişliğine sığınacağım
Çıplağım ben, çıplağım, çırılçıplağım
Sevgi sözcüklerinin arasındaki sessizlikler kadar çıplak
Ve aşktan benim tüm yaralarım
Aşktan aşktan aşktan!

Ben bu avare adayı
Başkaldıran okyanustan geçirdim
Patlayan yanardağlardan
Ve parçalanmak: Giziydi tüm bir gövdenin
Güneşler doğdu parçalarından

Selam ey masum gece!
Selam çöl kurtlarının gözlerini bile inanç ve güven
oyuklarına döndüren gece!
Derelerinin kıyılarında söğüt ruhları
Kokluyor baltaların sevecen gölgesini
Düşüncelerin, sözcüklerin ve seslerin ilgisiz oldukları bir
dünyadan geliyorum ben
Ve ne kadar yılan yuvasına benziyor bu yeryüzü
Seni öperken bile
Düşlerinde darağacına senin için ipler ören
Adamların ayak sesleriyle dolu
Selam ey masum gece!

Her zaman bir aralık var
Pencere ile görmek arasında
Niçin bakmadım niçin
Bir adam yağmurlu ağaçların altından geçerken baktığım gibi?

Niçin bakmadım
Annem ağlıyor sandığım o gece?
Bir acı duyduğum ve dölün biçimlendiği
Akasya salkımlarının gelini olduğum
Mavi çini sesleriyle dolduğu tüm İsfahan'ın
Öbür yarım olan insanın içime geri döndüğü o gece?
Aynada görüyordum onu
Aynanın kendisi gibiydi tertemiz ve ışıklı
Seslendi birden
Ve ben akasya salkımlarının gelini oldum...

O gece, annemin ağladığını sandığım
Nasıl anlamsız bir ışık belirdi küçük pencereden
Niçin bakmadım?
Biliyordu tüm mutluluk anları:
Yıkılacak senin ellerin
Ve ben bakmadım
Açılan penceresinden saatin
Yaslı kanarya dört kez ötünceye kadar
Ötünceye kadar dört kez
Sonra o küçük kadınla karşılaştım
Gözleri Simurg'un yuvası kadar boş
Salınan kalçalarıyla yürüyüp götürdü
Kızlığını göz kamaştıran düşlerimin
Kendisiyle birlikte, gecenin yatağına...

Yeniden tarayabilecek miyim
Saçlarımı rüzgârla?
Menekşeler dikebilecek miyim yeniden bahçelere?
Ve pencerenin ardında duran
Gökyüzüne sardunyalar dizebilecek miyim?
Acaba yeniden dansedebilecek miyim kadehler üstünde?
Kapı zili çağıracak mı beni yeniden bir bekleyişe?

"Artık bitti" dedim anneme
"Düşünmeye fırsat bile kalmadan olur olanlar...
Gazeteye bir başsağlığı ilanı versek?"

Boş
Boş ama güvenle dolu
Bak dişleri nasıl bir marş söylüyor
Çiğnerken lokmaları
Ve nasıl yırtıyor
Dikip gözlerini bakarken
Islanan ağaçların yanından geçerken nasıl
Sabırlı
Ağır
Avare!

Saat dörtte
Tam o anda mavi damarları boynunun
Kayıyor ölü yılanlar gibi iki yandan
Yukarılara doğru
Gelince tam karmakarışık şakaklarına
Bir kez daha fısıldıyorlar o kanlı sözcüğü
"Selam!"
"Selam!"
Sen hiç
Dört mavi lale
Kokladın mı?

Zaman geçti
Zaman geçti ve akasyanın çıplak dallarına düştü gece
Kaydı pencerenin camları ardından
Ve soğuk diliyle
Topladı tüketilmiş gündüzün artıklarını

Nereden geliyorum ben?
Ben nereden geliyorum?
Kokusuna bulanmış olarak gecenin
Henüz çok taze mezar toprağı
O iki taze elin mezarının toprağı

Nasıl sevecendin ey sevgilim, ey tek sevgilim
Nasıl da sevecendin yalan söylerken bana
Kapatırken gözkapaklarını aynaların
Ve avizelerin
İncecik saplarını koparırken
Götürürken beni karanlıkta aşkın ovalarına
Bir susuzluk yangınından çıkan o başdöndürücü buğu
uzanırken uykunun çimenlerine!

O kâğıttan yapma yıldızlar
Dönüp duruyor sonsuzluğun çevresinde
Niçin sözü sesle söylediler?
Niçin görme'nin evine konuk ettiler bakışı?
Niçin götürdüler okşamayı
Kızlık saçlarının utangaçlığına?
Burada bak,
Sözle konuşan
Bakışla okşayan
Ve okşayarak dinginlik bulan o insanın canı
Nasıl gerildi
Kuşkuların çarmıhına
Ve nasıl gerçeğin beş harfi olan
Dallarının izleri beş parmağının
Kaldı onun yüzünde!

Nedir sessizlik, nedir, nedir ey tek sevgilim?
Nedir sessizlik söylenmeyen sözlerden başka.
Susuyorum ben ama dili serçelerin
Doğa şenliğinde akan cümlelerin yaşam dilidir
Serçelerin dili, yani: Bahar. Yaprak. Bahar.
Serçelerin dili: Meltem. Koku. Meltem.
Fabrikalarda ölüyor şimdi serçelerin dili

Kimdir bu insan, caddesinde sonsuzluğun
Yürüyen bir birlik anına doğru
Ve yıllardır taşıdığı saati
Çıkartmaların bölmelerin mantığıyla kuran
Kim bu, horozlar ötmeye başlayınca
Doğan günün yüreği yerine
Kahvaltının hazır olduğunu düşünen
Kimdir bu insan, hem başında bir aşk çelengi
Hem de çürüyen düğün giysileri içinde?
Demek vurmadı sonunda güneş
Aynı anda
İkisine birden umutsuz kutupların
Ve çıkıp gitti
Gövdeni dolduran çınlayışı mavi çinilerin

Öylesine doluyum ki, tapınıyorlar sesimin üstünde...

Mutlu cesetler
Kederli cesetler
Cesetler suskun ve düşünceli
İnceliksever, giyimsever, yemeksever
Belirli zamanların duraklarında
Ve kuşkulu zemininde gelip geçen ışıkların
İstekle dolu boşunalığın çürümüş meyvalarını toplarken
Ah,
Ne kadar insan var kavşaklarda merakla olay bekleyen
Tam da dur işareti verilirken ezilmiş olmalı
Olmalı olmalı zamanın tekerleri altında
Yağmurlu ağaçların yanından geçen adam.

Nereden geliyorum ben?

"Artık bitti" dedim anneme
"Düşünmeye fırsat bile kalmadan olur olanlar,
Gazeteye bir başsağlığı ilanı vermemiz gerek..."

Selam ey tuhaf yalnızlık!
Sana bırakıyorum bu odayı
Çünkü her zaman kara bulutlar
Peygamberleridir yeni arınma sözlerinin
Ve tanıklığında bir mumun
Aydınlık bir giz vardır her zaman
O gizi çok iyi bilir son uzun alev

İnanalım
İnanalım soğuk mevsimin başlangıcına
Bozgununa inanalım hayalgücü bahçelerinin
Terkedilmiş, düşmüş oraklara
Ve tutsak tohumlara.
Bak nasıl kar yağıyor!

Belki gerçek yalnızca o iki eldi
Sonsuz kar altında gömülü o taze eller
Gelecek yıl kavuştuğunda bahar
Pencerenin ardındaki gökyüzüne
Yemyeşil filizler çıktığında gövdesinden
Sürgün verecekler yeniden ey sevgilim, ey tek sevgilim!

İnanalım soğuk mevsimin başlangıcına.

PENCERE

Bir pencere, bakmaya
Bir pencere, duymaya
Bir pencere, yeryüzünün yüreğine ulaşan tıpkı bir kuyu gibi
Tekrarlanan mavi şefkatin enginlerine açılan.
Yalnızlığın küçücük ellerini
Cömert yıldızların verdiği gece bahşişi kokularıyla
Dolduran bir pencere
Belki de konuk etmek için güneşi şamdan çiçeklerinin
gurbetine
Bir pencere, yeter bana

Oyuncak bebeklerin ülkesinden geliyorum ben
Bir resimli kitap bahçesinde
Kâğıt ağaçların gölgesi altından
Toprak yollarında geçip giden
Kuru mevsiminden, kısır aşk ve dostluk deneylerinin
Sıralarında veremli okulların
Alfabelerin soluk harflerinin büyüdüğü yıllardan
Ve karatahtaya taş sözcüğünü yazar yazmaz çocuklar
Ulu ağaçlardan sığırcıkların çığlık çığlığa kanat çırparak
Uçup gittikleri
O andan
Etobur bitkilerin köklerinden geliyorum ben
Ve hâlâ başım
Dopdolu
Bir deftere topluiğnelerle
Çakılan
O kelebeğin yabansı sesiyle

Asılınca güvenim adaletin koptu kopacak ipiyle
Ve bütün kentte
Parıldayan ışıklarımın yüreğini parça parça edince onlar
Koyu renk mendiliyle yasanın, bağladıklarında
Aşkımın çocuksu gözlerini
Ve isteğimin acılı şakaklarından
Fışkırdığında kan
Yaşamım artık
Hiçbir şey olmadığında, hiçbir şey olmadığında duvar
saatinin tiktaklarından başka
Anladım birden yolum yok yolum yok yolum yok
Çılgınca sevmekten başka

Bir pencere yeter bana bir tek pencere
Bilince ve bakışa ve suskunluğa
İşte öylesine boy atmış ki ceviz fidanı
Anlatabilir artık genç yapraklarına tüm bir duvarı
Ve sor aynadan
Adını kurtarıcının
Ve işte senden daha yalnız değil mi
Ayaklarının altında titreyen yeryüzü?
Yıkıntı elçiliğini, peygamberler
Kendileriyle birlikte getirmediler mi çağımıza?
Ve yankıları değil mi o kutsal metinlerin
Bu patlamalar ardarda
Bu zehirli bulutlar?
Ey dost, ey kardeş, ey herkes!
Yazın tarihini gül soykırımının
Aya vardığınızda!

Düşler
Ne kadar safsalar o yükseklikten düşer ölürler
Şimdi dört yapraklı bir yoncayı kokluyorum ben
Eski düşüncelerin gömütünde boy atmış yonca
Ve soruyorum saflığın ve bekleyişin kefeninde toprak olan
o kadın gençliğim miydi benim?
Çıkabilecek miyim yeniden o merak merdivenlerinden?
Merhaba diyebilecek miyim o iyi tanrıya çatılarda dolaşan?

Seziyorum zaman geçip gitti artık
Seziyorum an, tarihin yapraklarından benim payıma düşendir
Seziyorum aldatıcı bir aralıktır bu masa saçlarımla o garip
ve kederli adamın elleri arasında

Bir şey söyle bana
Teninin tüm sevgisini sana bağışlayan insan
Ne istiyor diri kalma duygusundan başka?
Bir şey söyle bana
Kıyısındayım pencerenin
Ve güneşle bağlantıda...

SONSUZ BİR GÜNBATIMINDA

— Gece mi gündüz mü?
— Hayır, dostum. Sonsuz bir günbatımı.
İki güvercinin rüzgârda geçişi ile
İki beyaz tabut gibi.
Ve birtakım gürültüler, uzakta, o tuhaf bozkırda.
Belirsiz, başıboş, anıların dolaşması gibi.

— Bir şey söylemeli
Bir şey söylemeli
Yüreğim birleşmek istiyor karanlıkla
Bir şey söylemeli
Ne kadar ağır bir unutkanlık
Bir elma düşüyor bir daldan yere
Âşık kanaryalarımın gagalarında kırılıyor sarı keten taneleri
Sarmaşık gülü mor damarlarını, esintinin sarhoşluğunda,
kurtuluşa bırakıyor
bilinmez değişim kaygılarından
Ve burada, bende, kafamın içinde.

Ah...
Bir şey yok kafamın içinde koyu kırmızı zerrelerin
dolaşımından başka
Ve bakışım
bir yalan söz gibi,
utangaçtır ve toprağa dönük

— Ayışığını düşünüyorum ben
— bir şiir sözcüğünü
— bir çeşmeyi düşünüyorum
— toprakta bir kuruntuyu
— yoğun kokusunu buğday tarlasının
— Ekmeğin masalını
— saflığını çocuk oyunlarının
ve akasyaların kokusuyla dolu
o dar, uzun sokağı
— Ve o yitmiş sokaktan artakalan şaşkınlığı
Akasya kokularının bıraktığı uzun boşluğu
— Kahramanlıklar mı?
— Ah...
Atlar çok yaşlı.
— Aşk?
— Yalnızdır ve kısa bir pencereden
mecnunsuz bir çöle bakıyor
bir geçite bakıyor, karışık anılarına
halhallı ince bir bacağın güzel yürüyüşüyle dolu

— İstekler?
— Yitiriyorlar kendilerini
binlerce acımasız kapının uyumunda
— Kapalı mı?
— Evet. Her zaman. Kapalı. Kapalı.
Sonunda yorulacaksın.

— Ben bir evi düşünüyorum
Sarmaşıklarının soluklarıyla, dingin
Işıklarla aydınlanmış gözbebekleri gibi
Geceleriyle, düşünceli, tembel, kaygısız
Ve bir bebeği, uçsuz bucaksız gülümseyişiyle
Sudaki halkalar gibi çoğalan
bir üzüm salkımı gibi diri, canlı

— Ben bir yıkıntıyı düşünüyorum
Ve siyah esintilerin yağmasını
Ve şüpheli bir ışığı
Geceleri camları tırmalayan
Ve bir küçük mezarı, çok küçük, bir bebek gövdesi gibi

— Çalışma... Çalışma?
— Evet. Ama o büyük masada
bir gizli düşmanın barındığı
Seni usul usul kemiren
tahtayı ve defteri kemirir gibi
ve binlerce başka gereksiz ayrıntıyı.

Ve sonunda boğulacaksın bir bardak çayda
çevrintiye kapılan bir kayık gibi
Ufkun derinliklerinde, sigaranın koyu dumanından
ve belirsiz çizgilerden başka bir şey görmeyeceksin.

— Bir yıldız?
— Evet. Yüzlerce... yüzlerce. Ama
kapalı gecelerin ötesinde hepsi
— Ya da bir kuş.
— Evet. Yüzlerce... Yüzlerce. Ama
hepsi uzak anılarda
boşuna gururlarıyla kanat çırpışlarının
— Ben sokaktaki bir çığlığı düşünüyorum.
— Duvardan kimi zaman geçen zararsız bir fareyi.

Bir şey söylemeli
Bir şey söylemeli
tan yeri ışırken
Evrenin birdenbire bir buluğ duygusuyla
bilinmez bir şeyle birleştiği
o titreyen anda.

Ta içimden istiyorum
bir isyana kapılmayı
Ta içimden geliyor
yağmak, o büyük buluttan
Ta içimden geliyor
Söylemek: Hayır! Hayır! Hayır! Hayır!

— Gidelim
— Bir şey söylemeli
— Kadeh, yatak, yalnızlık, uyku?!..
— Gidelim...

GECE GÖRÜŞMESİ

Ve o şaşırtıcı yüz
Konuştu benimle pencerenin öbür yanından ve dedi ki:
"Hak, açıp gözünü görenindir
Ben ürkütücüyüm yitme duygusu gibi
Ama gene de tanrım,
Nasıl korkulur benden?
Sisli çatıları üstünde gökyüzünün
Hafif ve başıboş dolaşan
Bir uçurtmadan başka
Hiçbir şey olmayan benden?
Aşkımı, isteğimi, nefret ve acılarımı
Gece ayrılığında mezarların
Kemirmiştir adı ölüm olan bir fare..."

Ve o şaşırtıcı yüz
İnce, uzun ve çok zayıf
Akan çizgileri esen rüzgârla
Her an silinen ya da değişen
Ve yumuşak ve uzun saçları
Kapılarak gecenin görünmez dalgalarına
Serilen karanlığın ovalarına
Deniz dibi bitkileri gibi
Aktı pencerenin öbür yanında
Ve bağırdı:
"İnanın ne olur bana!
Diri değilim ben!"
Saydam çizgilerinin ardında hâlâ
Görüyordum karanlığın koyulaşmasını ve gümüş çam
kozalaklarını

Ama o
Salınıyordu her şeyin üstünde ve sonsuz yüreği
Ulaşıyordu doruklara
Sanki yeşil duygusuydu ağaçların
Ve sonsuza dek sürüyordu gözleri

"Haklısınız
Hiç aynaya bakamadım ben
Ölümümden sonra
Öylesine ölüyüm ki artık hiçbir şey
Kanıtlayamaz
benim ölümümü

Ah!
Duydun mu kuytu köşelerinde bahçenin
Geceye sığınıp ayışığına koşan
Ağustos böceğinin sesini?

Belki de tüm yıldızlar
Yitik bir gökyüzüne göçüp gitmişler
Ve kent, nasıl ıssızdı kent
Bütün bir yol boyu
Kimseyle karşılaşmadım
Rengi uçuk heykeller
Tütün ve toz kokan
Birkaç çöpçü
Ve yorgun, uykulu bekçilerden başka kimseyle

Yazık
Ölmüşüm ben
Ve sanki aynı boşuna gecenin devamıdır
Gece..."

Sustu
Ve ağlama duygusu ve acı ve kederle doldurdu
Gözlerinin uçsuz bucaksız alanını

"Hiç düşündünüz mü
Yaşamın kederli maskesinin gölgesi altında
Yüzlerini gizleyen
Sizler
Bu üzücü gerçeği?
Bugün yaşayanların
Bir başka dirinin posasından başka bir şey olmadığını?
Sanki ilk gülüşünde
Yaşlanıp gitmiştir bir çocuk
Ve nasıl güvenebilir şimdi bu yürek
–Bu asıl sözleri değiştirilmiş,
bu bozulmuş mezar yazıtı–
Bu taşa kesmiş saygınlığına
Kendisinin?

Belki de varolma alışkanlığı
Ve yatıştırıcılar
Çoktan tüketmiştir insanın
Saf ve yalın isteklerini
Belki de ıssız bir adaya
Alıp götürmüşlerdir
Ruhlarımızı
Belki de düşte görmüşümdür ben ağutos böceğinin sesini
Belki de rüzgârlı süvarilerdir
Bu tahtadan mızraklara yaslanmış
Bekleyip duran sabırlı yayalar
Ve o yüce düşünceli bilgeler olmalı
Bu zayıf, beli bükülmüş afyon düşkünleri
Doğru olmalı doğru olmalı kimse
Beklemiyor artık bir başlangıcı

Ve yüreği aşkla dolu genç kızlar
Uzun iğneleriyle nakışlarının
Delmişler çabuk kanan gözlerini
Şimdi duyulan sabah uykularının derinliklerinde
Yankılanmasıdır
Karga seslerinin
Ve kendilerine geliyor aynalar
Tek tek ve yapayalnız biçimler
Teslim oluyorlar şimdi
Uyanışın dalgın saatlerine
Ve gizli saldırısına karanlık karabasanların

Yazık
Tüm anılarımla birlikte ben
Kanlı masallar söyleyen kan'dan
Hiç böylesine küçülmüş yaşamayan gururdan
Fırsatımın sonunda bekliyorum
Ve kulak veriyorum: Hiç ses yok
Ve çok derinden bakıyorum: Kıpırdamıyor bir yaprak bile
Ve temizliğin
Ta kendisi olan adım
Tozuna bile dokunamıyor şimdi
Mezarların..."

Titredi
Ve birden döküldü iki yana
Ve uzun iç çekişler gibi uzandı bana
Yarıklardan çıkarak
Yalvaran elleri

"Çok soğuk
Çizgilerimi kesiyor rüzgâr
Düşünüyorum bir tek insan var mı şimdi
Yıkılmış yüzüyle
Tanışmaktan
Korkmayan?

Zamanı değil mi artık
Açılsın bu pencere, açık açık açık
Yağsın gökyüzü oradan
Kendi kimliğinin ölüm namazını
Kılsın insan inleyerek?"

Belki de bir kuş sesiydi o yankılanan
Ya da rüzgâr, ağaç dalları arasından
Ya da ben bir üzüntü ve utanç dalgası gibi
Çıkmazlarından yüreğimin
Yükselen ben
Gördüm birden o iki el
O iki acı sitem
Benim ellerime doğru uzanan
Yalancı tan ışığının aydınlığında
Yokoldu
Ve bağırdı bir ses
Soğuk ufuklardan:
"Hoşça kal!"

YEŞİL DÜŞ

Bütün gün ağladım aynada
Penceremi ağaçların yeşil düşüne
Açmıştı bahar
Gövdem sığmıyordu yalnızlığın kozasına ve
Kokusu kâğıtlardan örülmüş tacımın
Kaplamıştı gökyüzünü baştanbaşa
O güneşsiz ülkenin

Yapamıyordum artık yapamıyordum
Sokağın sesi bastırıyordu birden ve kuşların sesi
Kayboluşunun sesi paltoluk çocuk kumaşı toplarının
Şamatası çocukların
İplerin ucunda yükselen
Uçurtmaların dansı
Sabun köpükleri gibi
Ve rüzgâr
Sevişmenin en derin ve karanlık anında esmeye başlayan
rüzgâr
Zorluyordu
Surlarını güvenimin sessiz kalesinin
Kendi adıyla çağırıyordu yüreğimi çok eski çatlaklardan
sızarak

Bütün gün gözlerimi diktim
Gözlerine yaşamın
O korkak ve kaygılı gözlere
Bakışımdan kaçan
Ve yalancılar gibi gizleniveren
Gözkapaklarının tehlikesiz sığınağına

Hangi tepe hangi doruk?
Tümü dolambaçlı yolların
Bir kavuşma noktası ve son
Bulmuyorlar mı o soğuk ve yokedici ağızda?
Ve ne verdiniz bana ey yalın ve aldatıcı sözcükler?
Ne verdiniz tenin ve isteğin kaçışından başka?
Daha da yalancı olmaz mıydı
Başıma koyduğum ve kokular saçan
Kâğıttan yapılmış taçtan daha yalancı
Saçlarıma iliştirdiğim bir çiçek?

Nasıl da tutuldum çölün ruhuna
Ve uzaklaştırdı beni ayın büyüsü sürünün inançlarından
Nasıl büyüdü yüreğimin yarım kalmışlığı
Tamamlayamadı bir türlü hiç olan yarım öbür yarımı
Durdum nasıl ve gördüm kayıyor
Ayaklarımın altındaki toprak
Ve geçmiyor tenimin bomboş bekleyişine
Sıcaklığı teninin

Hangi tepe hangi doruk?
Koruyun beni ey kaygılı ışıklar
Aydınlık evler
Çamaşırların ıtırlı tütsülerle güneşli çatılarında salındığı
Koruyun beni ey olgun ve saf kadınlar
Parmakları çocuğun zevkten çıldırtıcı kıpırtılarını izleyen
tenleri üstünde
Göğüslerinden süt kokusuyla karışık taze esintiler gelen

Hangi tepe hangi doruk?
Beni koruyun ey ateş dolu ocaklar, uğur boncukları
Karanlık mutfaklardaki türküsü bakır kapların
Yüreği biraz sıkan mırıltısı dikiş makinalarının
Kavgası sürüp giden süpürgelerle halıların
Koruyun beni ey tutkulu aşklar
Yatağınızı üremenin acı isteği
Cadı suları ve kan damlalarıyla donatıyor

Bütün bir gün boyu bütün bir gün
Terkedilmiş terkedilmiş bir ceset gibi su yüzünde
İlerledim ürkütücü kayalıklara
En derin deniz mağaralarına ve
En etobur balıklara
Durmadan gerildi sırtımın incecik omurgası
Bir ölüm duygusuyla

Yapamıyordum artık yapamıyordum
Yadsıyarak yükseliyordu yoldan ayak seslerim
Daha büyüktü umutsuzluğum sabırdan
Ve geçiyordu bahar o yemyeşil düş
Penceremden
Sesleniyordu yüreğime:
"Bak
Hiçbir zaman ilerlemedin
Battın sen!"

YERYÜZÜ AYETLERİ

O zaman
Güneş soğudu
Ve bereket topraklardan gitti

Ve çöllerde yeşillikler kurudu
Ve balıklar denizlerde kurudu
Ve toprak
Ölülerini kabul etmez oldu artık

Bütün solgun pencerelerde gece
Belirsiz bir düşünce gibi
Birikiyor durmadan ve taşıyordu
Ve yollar
Sonlarını karanlığa bıraktılar

Kimse aşkı düşünmez oldu
Kimse düşünmez oldu yengiyi
Kimse
Hiçbir şey düşünmez oldu artık

Mağaralarında yalnızlığın
Uyumsuzluk doğdu
Afyon ve esrar kokusuyla kan
Başsız çocuklar doğdu
Gebe kadınlardan
Koştular mezarlara sığındılar
Beşikler
Utançlarından

Kötü günler geldi ve karanlık
Yenilince ekmeğe şaşırtan gücü
Tanrı elçiliğinin
Kaçtılar adanmış topraklardan
Aç ve sefil peygamberler
İsa'nın kaybolmuş kuzuları
Çobanın seslenişini duymaz oldular
Çöllerin cennetinde

Aynaların gözlerinde sanki
Tersine yansıyordu renkler
Kıpırtılar, davranışlar, görüntüler
Bir şemsiye gibi tutuşuyordu
Başlarında aşağılık soytarıların
Utanmaz yüzlerinde orospuların
Tanrının o kutsal ışık çemberi

Bataklıkları alkolün
Ağulu buharlarıyla buruk
Çekti derin köşelerine
Durgun aydınlar yığınını
Kemirdi aç gözlü fareler
Altın yapraklarını kitapların
Eskimiş raflarda, dolaplarda

Güneş ölmüştü
Güneş ölmüştü ve yarın
Uslarında küçük çocukların
Yitik, belirsiz bir kavramdı
Defterine sıçrayan kapkara
İri bir mürekkep lekesiyle
Anlatıyorlardı çocuklar
Tuhaflığını bu eskimiş sözcüğün

Zavallı halk
Yüreği ölgün, bitmiş, dalgın
Huzursuz ağırlığı altında ölü gövdesinin
Bir yerden bir yere sürünüyordu
Ve önlenmez cinayet isteği
Durmadan büyüyordu ellerinde

Kimi zaman ufacık bir kıvılcım
Bu cansız ve sessiz topluluğu
Ta içinden dağıtıyordu birden
İnsanlar saldırarak birbirlerine
Biri karısının boğazını
Kör bir bıçakla kesiyordu
Bir ana birer birer çocuklarını
Tandırın ateşine atıyordu

Boğulmuş kendi korkularında
Ürkütücü duygusu suçluluğun
Öldürdü kör ruhlarını
Ve çocukları

Ne zaman bir tutsak asılırken
Darağacının yağlı halatı
Korkudan kasılan gözlerini
Sıkarak dışarıya fırlatsa
Onlar dalarlardı içlerine
Şehvetle titreyen bir düşünceden
Gerilirdi yaşlı, yorgun sinirleri

Ama her zaman alanın kıyısında
Bu küçük cânileri görürdün
Durmuşlar ve dalgın bakıyorlar
Fıskıyelerden suyun durmaksızın akışına

Ola ki gene de arkasında
Ezilmiş gözlerinin ve donmuş derinlerde
Yarı canlı bir küçük şey, karışık
Kalmıştır
Güçsüz bir çırpınışlar istiyordu
İnanmayı su sesinin doğruluğuna

Ola ki...
Ola ki... ama ne sonsuz boşluk...
Güneş ölmüştü
Kim bilebilirdi artık
Yüreklerden kaçan o üzgün güvercinin
İnanç olduğunu...

Ah, tutsağın sesi
Büyüklüğü senin umutsuzluğunun
Işığa bir küçük yol açmayacak mı
Bu uğursuz gecenin bir köşesinden?
Ah, tutsağın sesi
Son seslerin sesi...

BAHÇENİN FETHİ

Başımızın
Üstünden uçan
Ve giren serseri bir bulutun karışık düşüncelerine
Ve sesi kısa bir mızrak gibi geçen, ufku baştanbaşa
O karga
Kente götürecek bizim haberimizi

Herkes biliyor
Herkes biliyor
Sen ve ben o soğuk asık yüzlü delikten
Bahçeyi gördük
Ve kopardık elmayı
O oynaşan ve uzak daldan

Herkes korkuyor
Herkes korkuyor ama sen ve ben
Ulaştık ışığa suya aynaya
Ve korkmadık

Ne pamuk ipliğiyle birleşmesi iki adın, söylemek istediğim
Ne de bir buluşma yıpranmış bir defterin sayfalarında
Benim mutlu saçlarımdır söz konusu olan
Senin yanık kırmızı şakayık öpüşlerini taşıyan saçlarım
Ve içtenliği tenimizin
Çıplaklığımızın parıltısı
Balık pulları gibi
Söz konusu olan gümüş rengi türküsüdür yaşamın
Tan ağarırken kaynaktan fışkıran

Biz o yeşil ve akan ormanda
Bir gece yaban tavşanlarından sorduk
Ve kaygılı, soğukkanlı denizde
İncilerle dolu istiridyelerden
Ve o tuhaf ve fatih dağda
Genç kartallardan sorduk
Ne yapmalıyız?

Herkes biliyor
Herkes biliyor
Sessiz ve soğuk uykusuna ulaştık biz simurgların
Gerçeği bahçede bulduk
Bilinmez bir çiçeğin utangaç bakışında
Sınırsız bir anda bulduk ölümsüzlüğü
İki güneş birbirine bakıp dururken

Söylemek istediğim korkak fısıltılar değil karanlıkta
Gündüzdür söz konusu olan ve ardına kadar açık pencere
Ve tertemiz hava
Ve bir ocak tüm yararsız şeylerin yanıp gittiği
Ve apayrı bir ekinin tohumlarını taşıyan tarla
Ve doğum ve gelişme ve gurur
Bizim seven ellerimizdir söz konusu olan
Bir köprü kuran kokular, ışıklar ve esintilerle
Gecenin üstünde

Çimenliğe gel
Kıyısız çimenliğe ve çağır beni
İbrişim çiçekleri usulca nefes alırken
Çağır bir ceylan eşini çağırır gibi

Perdeler bir gizli acıyla dolu
Ve toprağa bakıyorlar
Masum güvercinler
Kendi beyaz burçlarının tepelerinden

GECENİN SOĞUK CADDELERİNDE

Pişman değilim
Düşünürken yenilgiyi, o acı yenilgiyi
Çünkü ölüm tepesinin doruğunda
Öptüm yazgımın çarmıhını

Gecenin soğuk caddelerinde
Hep tedirgin ayrılıyor çiftler
Birbirlerinden
Bir tek fısıltı duyuluyor: Hoşça kal! Hoşça kal!
Gecenin soğuk caddelerinde

Pişman değilim
Zamanın ötesinde akıp gidiyor benim yüreğim
Yaşam yeniden doğuracak onu
Yeniden yaşatacak beni rüzgârların
Göllerinde yüzen haberci gülü

Bak, görüyor musun
Nasıl çatlıyor tenim
Süt nasıl oluşuyor mavi damarlarında soğuk memelerimin
Nasıl filizlenmeye
Başlıyor kan
O çok sabırlı çizgisinde belimin?

Ben senim
Seven
Ve kendi içinde olan kimse o
Belli belirsiz bir bağlantı buluyor birden
Binlerce garip ve belirsiz şeyle
Koyu isteğiyim ben toprağın
Yeşersin diye uçsuz bozkırlar
Kendine çeken bütün suları

Uzaklardan
Gelen sesimi dinle benim
Gör beni koyu sisinde sabah dualarının
Ve aynaların dinginliğinde

Bak, gene de nasıl dokunabiliyorum
Kalıntısıyla ellerimin karanlık düşlerin dibine
Nasıl bir dövme yapabiliyorum yüreğime kan lekesi gibi
Suçsuz mutluluklarından yaşamın?

Pişman değilim
Benden konuş ey sevgilim bir başka benle
Gecenin soğuk caddelerinde
Gene aşk dolu gözlerini gördüğün
Benden!
Ve hatırla beni, kederle öperken o
Gözlerinin altındaki çizgileri...

GÜNEŞ DOĞUYOR

Bak nasıl içinde gözlerimin
Eriyor damla damla keder
Karanlık ve isyancı gölgem nasıl
Tutsağı oluyor güneşin
Bak
Yokoluyor tüm varlığım ve beni
İçine alıyor bir kıvılcım
Fırlatıyor taa doruklara
Bak nasıl
Sayısız yıldızla
Doluyor gökyüzüm benim

Uzaklardan geldin sen ve uzaklardan
Ve kokular ve ışıklar ülkesinden
Şimdi bir teknedeyim seninle birlikte
Fildişi, bulut ve kristal
Götür beni ey yüreğimi okşayan umudum
Götür şiirlerin ve coşkuların kentine

Yıldızlarla dolu bir yol beni götürdüğün
Çıkardığın yer yıldızlardan da yüksek
Bak
Nasıl yandım ben bu yıldızlarla
Ateşli yıldızlarla doldum ağzıma kadar
Durgun sularından gecenin saf ve kırmızı balıklar gibi
Yıldızlar topladım

Eskiden ne kadar uzaktı toprak
Gökyüzünün mor köşelerine
Yeniden duyuyorum şimdi
Senin sesini
Karlı kanatlarının sesini meleklerin
Bak nerelere ulaştım sonunda ben
Samanyoluna, ölümsüzlüğe, bir sonsuzluğa
Birlikte çıktığımız doruklarda şimdi

Yıka beni dalgaların şarabıyla
İpeğine sar beni öpüşlerinin
İste beni yeniden bitmeyen gecelerde
Bırakma artık beni
Beni yıldızlardan ayırma

Bak tam karşımızda gecenin mumu
Damla damla nasıl eriyor
Nasıl doluyor ağzına kadar uyku şarabıyla
Gözlerimin simsiyah kadehi
Senin ninnilerini dinlerken
Ve bak nasıl
Şiirlerimin beşiğine
Sen doğuyorsun, güneş doğuyor

YENİDEN DOĞUŞ

Bir karanlık ayet olan varlığım
Kendinde yenileyerek seni
Götürecek çiçeklenen sonsuz tanyerine
Ben bu ayette seni ah çektim
Ben bu ayette seni
bağladım ağaca, suya ve ateşe

Yaşam belki
Upuzun bir sokaktır bir kadının elinde bir sepetle geçtiği
Belki yaşam
bir adamın kendini bir dala asarken kullandığı iptir
Okuldan dönen bir çocuktur belki yaşam

Bir sigara içimidir belki iki sevişme arasında
Ya da yoldan geçişi bir dalgın adamın
hani şapkasını çıkarıp
bir başkasına anlamsız bir gülümseyişle "İyi sabahlar" diyen

Yaşam belki bakışlarımın
Senin gözbebeklerinde yokolduğu
o kapalı andır
Ayışığı algısıyla karıştıracağım o duyguyu karanlık soluğuyla

Yalnızlığın boyutunda bir oda
Ve bir aşk boyutunda olan
Yüreğim
mutluluğun yalın bahanelerine bakıyor
güzelim soluşuna saksılarda çiçeklerin
bahçemize diktiğin fidana
ve ötüşüne küçük kuşların
bir pencere boyutunda

Ah!
Budur işte benim payıma düşen
Benim payıma düşen budur
Bir gökyüzüdür
Benim payıma düşen
Asılır asılmaz perde, benden alınıp götürülen
Issız merdivenlerden ta derinlere inmektir benim payıma
düşen
Ve ulaşmaktır bir şeye, çürüyen ve gurbette
Benim payıma düşen hüzünlü anılar bahçesinde dolaşıp
durmaktır
ölmektir bana
"ellerini seviyorum" diyen bir sesin kederinde

Bahçeye dikeceğim ellerimi
Çiçekleneceğim, biliyorum, biliyorum, biliyorum
Ve bembeyaz yumurtalarını bırakacak kırlangıçlar
Avuçlarımın mürekkep lekeli çukurlarına

Küpeler yapacağım kulaklarıma
iki çift kirazla
ve tırnaklarımı yıldız çiçekleriyle süsleyeceğim
Bir sokak var, biliyorum, orada
hâlâ bana âşık olan çocuklar
karmakarışık saçları, ince boyunları ve zayıf ayaklarıyla
incecik gülüşünü düşünüyorlar bir kızın, hani o bir gece
rüzgârın alıp götürdüğü

Bir sokak var ve yüreğim onu
Çocukluk semtlerinden çalmıştır
Bir boşluğun yolculuğu zamanın çizgisinde
Ve gebe bırakmak için bir boşlukla zamanın o kuru çizgisini
Bilge bir görüntü boşluğu
dönüyor bir aynanın şöleninden

İşte böyle
ölüyor birisi
birisi kalıyor

Hiçbir avcı, bir çukura dökülen küçük ırmakta inci bulamaz

Bense
hüzünlü ve küçücük bir peri tanıyorum
usul usul yüreğini çalıyor bir flütle
küçücük, hüzünlü bir peri
her gece ölüveren bir öpüşle
ve her sabah bir öpüşle yeniden doğan

KUŞ ÖLÜMLÜDÜR

Kederliyim
Kederliyim
Balkona çıkıyorum ve gecenin
Gergin tenine dokunuyor parmaklarım
Sönmüş tüm bağlantı ışıkları
Sönmüş tüm bağlantı ışıkları
Artık kimse güneşle tanıştırmayacak beni
Kimse götürmeyecek
Serçelerin şölenine
Uçuşu hatırla
Kuş ölümlüdür

SENDEN SONRA

Ey yedi yaş!
Ey şaşırtıcı yaşı yola çıkmanın!
Ne çok zaman geçti senden sonra
Çılgınlık ve bilgisizlikle dolu!

Bizimle o kuş arasında, senden sonra.
Bizimle sabah esintisi arasında
Bir bağlantı olan o diri o aydınlık pencere
Kırıldı
Kırıldı
Kırıldı

Senden sonra o topraktan yapılmış
O bir tek sözcük söyleyen bebek, bir tek sözcük: Su su su
Boğuldu suda

Sesini öldürdük biz senden sonra ağustos böceklerinin
Ve bağladık yüreğimizi
Alfabeden yükselen zil seslerine
Siren seslerine silah fabrikalarının
Senden sonra masaların altından
Oyun yerimiz olan masaların altından
Masaların arkasına geçtik
Arkasından masaların
Masaların üstüne
Ve oynadık masaların üstünde
Ve yitirdik, senin rengini yitirdik ey yedi yaş!
Birbirimize ihanet ettik senden sonra
Ve sildik tüm anıları
Kurşun parçaları ve akan kanın damlalarıyla
Sokakların alçı duvarlarından

Alanlara doluştuk senden sonra
Ve haykırdık:
Yaşasın!
Kahrolsun!

Alanın kargaşasında kurnazca
Kentimize sızmış ve şarkılar söyleyen bozuk paraları
Alkışladık
Senden sonra yargıladık aşkı
Birbirimizin katili olan bizler
Merak içindeydi yüreklerimiz
Ceplerimizde
Bizse pay almak için âşktan, yargılamaya başladık

Senden sonra mezarlıklara adandık
Büyükanne'nin çarşafı altında soluyup duruyordu ölüm
Bir yanında dirilerin kederli dallarına
Adaklar bağladığı
Öbür yanında
Ölülerin fosforlu köklerini tırmaladığı
O ulu ağaç: Ölüm
Ve o kutsal parmaklığın üstünde oturuyordu ölüm
Köşelerinde
Dört mavi lalenin yandığı

Rüzgârın sesi geliyor
Sesi geliyor rüzgârın ey yedi yaş!

Kalktım ve bir bardak su içtim
Ve hatırladım birden kokusunu
Genç tarlalarının çekirgelerden

Ne ödemeliyiz?
Ne kadar ödemeliyiz daha
Büyüsün diye bu beton kutu
Ne ödeyeceğiz?
Gerekeni
Yitirmek için, yitirmişiz çoktan
Işıksız yola koyulmuş olan biz
Ve ay, ay yani o sevgi dolu dişi oradaydı hep
Çocuksu anılarında bir toprak damın
Ve genç tarlalarında çocukluğun çekirgelerden korkan.

Daha ne ödemeliyiz?

ARMAĞAN

Gecenin sonsuzluğundan sesleniyorum ben
Karanlığın sonsuzluğundan
Ben gecenin sonsuzluğundan sesleniyorum

Gelirsen benim evime ey sevgilim bir lamba getir bana
Ve küçücük bir pencere
Seyredeyim oradan kalabalığını mutlu sokağın

ovidius'tan paz'a...

Lou Andreas-Salome

İnsan yaşamı — ah!
Yaşamın kendisi — şiirdir.
Bilinçsizce, "biz" yaşarız onu, gün gün,
yıllar boyu — ama bozulmaz birliğinde yaşam,
"biz"den bir şiir yapar.
Doğru değil ve çok uzakta bilinen yasa:
"Yaşamından bir şiir yaratmak"
"Kendi şiirimiz" değiliz biz...

ARTIS AMATORIAE - LIBER II

Ovidius

Boyuna güzel başaklar vermez tarlalar
Rüzgâr boyuna doldurmaz hazır yelkeni
Bir mutluluk bin hüzün çıkarır şapkasından
Aşk. Hazırlanın acılara ey sevdalılar!..
Ne Athos dağının boz tavşanları
Ne de Hybla'nın çiçekleriyle beslenen arılar
Yarışamaz sevenlerin kaygılarıyla.
Gölgeli yaprakları zeytinlerin ve kıyılarda
Sürüklenen çakılları Akdeniz'in,
Ne yazar yüreğin acıları yanında?
Altın nadaslar bıraksın istiyorsan aşk
Gövdenin verimli toprağına, sakın unutma:
Çıkar başındaki gül çelengini, koy eşiğine
Sevdiğinin ve bekle ta sabaha kadar.
Boyuna muhalif esmez rüzgârlar ve yeni
Duygular bilinmedik denizlere ulaşır.
Bir mutluluk binlerce hüzne değer, unutma.

SED ME CYTHEREA DOCERE

Ovidius / Artis Amatoriae Liber III

Bir dal istedim, bir zeytin dalı Aphrodite'den
Durdum kapısında ak tapınağın elimde tohumlarla
Bir gülüşüyle aydınlandı yeryüzü, hava değişti
Ne yorgunluğu kaldı günlerin ne yüreğimdeki izi

Tanrısal esinlerle doluyken başım ey genç kadınlar
Utanmayı, kuralları, koşulları bir yana bırakın
Uçup giden yılları düşünüp benden ders alın
Bırakmayın nektar almadan günün çiçeklerini
Tutarken elleriniz ve yaşam henüz baharken
Akar gider yılların ırmağı sessiz dalgalarla
Ve bir damlası bile unutmayın dönmez kaynağa
Şimdi kuru yaprakları sürükleyen suyun kıyısında
Mor menekşeler açtığını görmüş bir ozanım ben
Ve dikenler yerine çiçekli taçlarla alnımızı
Süsleyen günler yaşadığımızı var mı bilmeyen
Şimdi kapadın kapılarını sevgiline ama gün gelir
Yaşlı gövden soğuk gecenin yatağına terkedilir
Kapını zorlamaz belki sabırsız öfke sesleri
Ama bir düş olur eşiğine güller serili tanyeri
Genç kızken bile vardı dediğin aklar saçında
Uzun bir kışın karları gibi çoğalır ve güzel
Yüzüne yılların gölgesi düşer bir gün bakarsın
Yılan eski bir deri gibi soyunur yıllardan
Geyiklerin yaşı, kesilen dallar gibi kaybolur
Ama bizim güzelliğimizin geleceği yoktur
Dinlersen Naso'yu akıllı ozana kulak verirsen
Topla ve ver günün çiçeklerini henüz baharken

Belki bir gün daha güçlü rüzgârlar ister teknemiz
Şimdi gül yeter çünkü aşkın limanında demirliyiz

DÖNÜYORUM...

Louis Aragon

Dönüyorum bu yüzyıla ve gördüğüm
Gözlerim kadar uzakta kum
İnen
    deniz
Modası geçmiş gri siyah şapkası bulutlar
Çözük kurdelelerin büyük düğümleri
Alabildiğine
    göz alabildiğine
Çakıllar göller
Beyaz alfabesi martıların
Dalgaların acı mors işaretleri
Bozulmuş iyot şişesi
Ve iki kum tepesinin parmaklarına
Gerilmiş dikenli tel mezarlığı
Tek şarkısı parçalanmış bir gömleğin
Bir dalgakıranın ucunda
Bir hiç uğruna bütün bir zaman
Kim uğruna.

Ölçüsüz şeylerin çölü şimdi.

THAMAR İLE AMNON

Federico Garcia Lorca

Ay gökyüzünde dönüyor
susuz toprakların üstünde
serperken dört yana yaz
kaplan mırıltılarını ve alevi.
Üzerinde düz damların
çınlıyor metal sinirler.
Bir esinti dalga dalga
yünlü meleyişlerle geliyor.
Yüzü kapanmış yaralarla
dolu toprak uzanıvermiş
ve titriyor dağlanırken sivri
uçlarıyla ak ışıkların.

Thamar düş görüyordu
boğazında ötüşen kuşları
soğuk davulları dinleyerek
ayışığıyla dolu gitarları.
Çıplaklığı damın üstünde
–palmiyenin sivri iğnesi–
karnına kar çiçekleri istiyor
ve sırtına dolu taneleri.
Thamar türkü söylüyordu
çırılçıplak, taraçadan
Ayaklarının dibinde
dönen beş buzdan güvercin.
Amnon, ince ve keskin,
kulesinden ona baktı,
kasığı köpük içinde
sakalında titremeler.
Ak aydınlıkta çıplak
taraçaya ilerledi,
dişlerinin arasında

saplanan bir ok ıslığı.
Ve Amnon sonra baktı
yuvarlak, alçakta aya
tam ortasında dipdiri
memeleri kardeşinin.

Amnon saat üç buçukta
döndü yatağına uzandı.
Bütün oda neler çekti
kanat dolu gözlerinden.
Ağır gün, köyleri esmer
kumların altına gömdü.
Çıkardı tez solan mercanlarını
yıldız çiçeklerinin ve güllerin.
Kuyuların dibinden tutsak su
testilerde sessizliğe açıldı.
Kök yosunları içinde kobra
yatarak türküsünü söyledi.
Amnon inledi yatağının
gölgeli serin örtüsü altında.
Titremenin sarmaşığı
yanan gövdesini kaplıyor.
Usulca girdi Thamar
odanın sessizliğine
Tuna ve damar renginde
uzak izlerle tedirgin.
"Thamar oy gözlerimi
sürekli şafağınla.
Kanımın iplikleri bak
kucağına dantelalar örüyor."
"Rahat bırak beni kardeş.
Omuz başlarında öpüşlerin
arılar ve ince esintiler
çifte uğultusu flütlerin."
"Thamar, kabarık memelerinde
iki balık var beni çağıran,
ve ucunda parmaklarının

gizli bir gülün mırıltıları."
Tam yüz atlısı kralın
sıralanmış avluya kişniyor.
Zorluyor çanaklarda güneş
asma çardağının örgüsünü
Şimdi yakalıyor saçlarından
şimdi yırtıyor gömleğini.
Ilık mercanlar bir sarışın
haritaya ırmaklar çiziyor.

Ah neydi yükselen çığlıklar
evlerin pencerelerinden!
Neydi kalınlığı hançerlerin
harmaniyelerin, yırtılan!
Merdivenlerde üzgün
köleler dolaşıp duruyor.
Oynuyor kalçalar ve kolları
durgun bulutların altında.
Thamar'ın yöresinde çepeçevre
ağlaşıyor Çingene kızoğlankızlar.
Ve birileri topluyor damlalarını
kurban edilmiş çiçeğinin.
Kilitli yatak odalarında
kızarıyor ak çarşaflar.
Mırıltılarıyla ılık şafağın
balıklar ve asma dalları değişiyor.

Argın ırza geçici Amnon
kaçtı atına atlayıp
Zenciler oklar attılar
mazgallardan kalelerden.
Ve dört nalı kaçan atın
olunca dört uzak yankı
bir makas alarak Davud
harpının tellerini kesti.

PARİSTAMBUL

Jacques Prévert

Sevenlerine Kent arınır
tüm giysilerinden
anadan üryan
Örtünür başkalarına
Pazar giysilerine bürünür
meydanlaşır anıtlaşır dönüşür
kutsal mabetlere
ve
şipşak poz verir
arzu üzerine
Artistler hoşlanır bundan
yalvarıp yakarmaları gerekmez
modele
Önceden tasarlanmış düşünce gibi
fotoğraf çoğalır kendi kendine
klişe gerçektir artık
İşte o zaman belirir Paris
beyazın da beyazı
Persil beyazlığında
Alınıp götürülmeye hazır
Ama bir alay turistik fotoğrafçı kalabalığında
ortaya çıkarlar yine de
serseriler ve düş kuran insanlar
sağır gece lambaları ve
laternalarıyla
Böylece Karabuda
halifenin Binbir Gece Masalları'nda
evindeymiş gibi gezindiği Bağdat'ta
gezinir Paris'te
Tekniğinden söz edilse
Bu Pandora'nın kutusuyla O'nun arasında
incelikli bir sorundur sadece
Makine makineye boyun eğen insana boyun eğer

tıpkı körün ona boyun eğen beyaz bastonuna
boyun eğmesi gibi
tıpkı ressamın kimi zaman fırçasına
kalemine, gereçlerine boyun eğmesi gibi
Ve yaşamı anlatan küçük makine kendi hesabına anlatmaya
başladığında
bu yaşamı
Karabuda bırakır onu anlatsın diye kendini
tıpkı dostun, dostunun düşleriyle
yönlendirmesi gibi kendini
onun sayesinde uyanık Kent'in, uyuyan Kent'in tüm gizlerini
yakalar
suçüstü
ve günlerin perdesi kalkar ve iner bu Kent'in
yaşamının üstüne
yaşamın üstüne
Sevilen, göz kamaştıran, ıslıklanan ve alkışlanan
yaşamın
Yaşam çıplak gözle
Yeni gözle
Tek göz
Güneş
gece ile suç ortaklığında

S. A.'ya

T. E. Lawrence /1926

Seni sevdim ve bu yüzden bıraktım ellerimden bütün bir insan
selini ve isteğimi gökyüzünde yıldızlara yazdım
Kavuşasın diye özgürlüğüne, kurulsun diye sana yakışan ev,
yedi sütunlu ev, belki o zaman parlardı gözlerin benim için
buluşunca...

Ölüm bir köleydi yol boyu, sana yaklaşmadan önce ve
gördüğümüzde seni, bizi beklerken.
Gülümsedim ve o anda geçti önüme acı kıskançlığıyla ölüm
ve aldı seni
Sakin kollarına...

Yol yorgunu aşk, dokundu gövdene kadar, günlük ekmeğimiz
olan gövdene, şimdilik bizim olan
Dokundu sana aşk, toprağın yumuşak elleri gövdeni
keşfetmeden ve özünle büyümeden
Kör kurtlar...

İnsanlar bir şey dilediler benden: Bir yapı kur, eldeğmemiş bir
ev senin adına.
Ama tamam olsun diye anıt, yıktım ve parçaladım şimdi
oralarda
Kıpırdanıp duruyor küçük varlıklar, derip çatmak için
yıkıntılarını karanlıkta,
Sana verdiğim armağanın...

NEREYE?

Nguyen Dinh Thi
(Doğ.: 1924)

Nereye akar bu ırmak?
Bu yol nereye götürür?

Pirinç tarlalarının sonsuzluğunda
Nereye kayar, bu eski pagoda'nın hüznü?

Nereye seslenir bu siren sesleri,
Dağılan dumanları fabrikaların?

Toz toprak içinde homurdanarak
Nereye gider dizi dizi kamyonlar?

Şafağın bulutları nereye?
Nereye akşamın güneşi?

Bir mektup kâğıdına aceleyle
Yazılmış satırlar nereye gider?

Nereye bakıyor insan yüzleri?
Nereye gidiyor bu ayaklar?

Gece gündüz
çağıran güney'e.

JAPON GÜZÜ

Nguyen Dinh Thi
(Doğ.: 1924)

Hiroşimalı küçük kız.
Küçücük kız, gülümsüyorsun ama gözlerinden yaşlar akıyor.
Benim ülkemden bir küçük kızın öyküsünü dinlerken.
Geçmiş yılların küçük deresi, ne zaman serinleyecek yeniden?
O-Ta Köprüsü'nde ağaçların yaprakları hâlâ yeşil.

Tokyo 1970

DALGALAR

Xuan Quynh
(2. Direniş Kuşağı Ozanı)
(Doğ.: 1942)

Azgın şiddet, tatlı dinginlik
Sağır gürültü, büyük sessizlik
Irmak nasıl tutabilir
Okyanusa giden dalgaları?

Ey geçmişin dalgaları
Ve yarının ve her zaman
Susuz aşk
Genç yürekte coşkuyla.

Binlerce dalgaya karşı sevgilim
Seni ve beni düşünüyorum
Sonsuzlukları.
Nereden geliyor dalgalar?

Rüzgârla başlar dalgalar.
Ya rüzgâr? O neyle başlar?
Şimdi bir türlü bulamıyorum
Nasıl başladı bu aşk?

Kaba dalga
Çalkantı
Kıyıları tanırsınız
Uyumazsınız gece gündüz
Seni tanıyan yüreğim, sevgilim,
Uyanık, düşlerinde bile.

Aşağı, kuzeye doğru
Güneye doğru, yukarı;
Nereye gitsem düşüncelerim
Sana akıyor, yalnız sana.

Orada, açıklarda
Daha yüzbinlerce dalga
Sayısız engele karşın
Biri ulaşmaz mı kıyıya?

Öylesine uzun ki yaşam
Geçer yıllar, aylar
Bir deniz gibi, sınırsız, geniş,
Geçer öylece bulutlar.

HEYKEL

Xuan Dieu
(Doğ.: 1917)

Beni görmeye geldin, kauçuk sandallarınla
Girdin içeri; hâlâ uçsuz gökyüzüne çizilmiş yüzünü görüyorum
O güzel profilini
Nice zamandır anılarda öylesine güzel kalan yüzünü.

Mavi bir dağın eteklerinde rastladım sana
Bomboş ırmakta bitmez tükenmez bir özlem
Görüntü usulca sokuluyordu akşama
Kıyılarda durgun ağaçlar. Sessiz ve uzak bir hüznü taşıyarak.

Sana mavi bir dağın eteklerinde rastladım.
Bir güz kristali gibi derin maviliklerin dağı.
Mısır çiçeklerini beşiğinde sallıyordu vadiler.
Tatlı kokuları ta içimizde.

Sana rastladım gelgitlerle ürperen bir kumsalda
Deniz kabukları bir mırıltıyla teslim oluyordu rüzgâra
Kumlarda ölüyor sonra yeniden doğuyordu dalgalar
Ölümsüz bir aşkın sonsuz yükselişi.

Rastladım yıldızlı bir gökyüzünün altında sana
Ve gözlerine, o büyük maviliğe basılmış olan.
Sayısız yıldızın arasında şaşkın biri, ben.
O düş gecesinden giysilerinin esintilerini bekleyerek.

Seni gördüm, sevdim seni.
Dört duvarımın arasında yonttum heykelini.
Götürdüm diktim özlemin ovalarına.
Şimdi, hiç unutmuyorum: Rastladım sana.

Beni görmeye geldin, kauçuk sandallarınla
Girdin içeri; hâlâ uçsuz gökyüzüne çizilmiş yüzünü görüyorum.
Bir ayışığına çizilmiş, düşlerime çizilmiş yüzünü
Hâlâ seviyorum seni, sonsuza kadar.

DOĞDUĞUM YER

Giang Nam
(1. Direniş Kuşağı Ozanı)
(Doğ.: 1929)

Küçükken okula giderdim, günde iki kez.
Okuma kitabımın her sayfasında görür severdim doğduğum ülkeyi.
"Kim demiş mandaları gütmek zordur diye?"
Yüksek dallarda türküler dinlerdim düşlerimde.
Kimi günler kaçardım okuldan,
Göl kıyılarında kelebeklerin peşinde koşarak.
Suçüstü yakalardı anam beni
Hurma çubuğunu sallarken elinde, ağlamaya başlardım.
Bir de komşu evin küçük kızı vardı:
Bana bakardı; küçük bir çıngırak gibi gülerdi.

Devrim başladı;
Sonra uzun direniş günleri geldi.
Düşmanın karanlığı gelip çöktü doğduğum köye.
Veda ettim anama. Yola çıktım.
Komşu evin küçük kızı da (elbette)
Katıldı direnişçilere.
Bir gün karşılaştık. Gene küçük bir çıngırak gibiydi gülüşü.
Kapkara ve yuvarlaktı gözleri (öylesine güzel)
Durmadan yürüyordu birliklerimiz (bir çift söze bile fırsat yok)
Öylece uzaklaştık. Dönüp baktım arkalarından:
Gökyüzü yağmurlarla bulanıktı ama yüreğimde tatlı bir sıcaklık.

Bir barış aralığında döndüm köyüme:
Çocukluğumun okul çatısı, şekerkamışı tarlaları ve sapan izleri.
Seni buldum orada, sen,
Utangaç duruyordun, kapının ardında.
Gene o küçük çıngırak gülüşün, sorduğumda,
Ailen oldu mu arada, bir kocan? (Ne kadar zordu
bunları sormak)
Tuttum küçücük elini, söylenmeyen şeylerle titreyen.
Yanan avuçlarıma bıraktın kendini.

Bugün verdiler bana haberini.
Hiç inanmıyorum. Ama doğru.
Kurşuna dizmiş düşman seni. Bir çukurda gövden.
Biliyorum sevgilim. Bunu bilerek direnişçi oldun.
Ama gene de bir acı yüreğimde. Yarısı öldü benliğimin.

Eskiden kuşları yüzünden severdim doğduğum yeri,
kelebekleri,
Okul kaçağı günleri, hurma çubuğu anamın.
Şimdi gene seviyorum, ama her karış toprağında
Senin tenin ve kanın var diye sevgilim...

CEZAEVİ DEFTERİ

Ho Chi Minh

AY

Ne yapmalı hapisteyken, hem içkisiz hem çiçeksiz
Bu doyulmaz gecede ve bu havada, bunca güzel olan
Pencereden görkemli aya bakıyor adam, hareketsiz
Ve ay da ozanı izliyor demir parmaklıklardan.

"BİN OZAN'DAN ŞİİRLER"İ OKURKEN

Doğa'yı güzellemeyi severdi eskiler
Dere, dağ, kar, çiçek, ay, rüzgâr ve orman
Dizelere bir çelik gibi su vermeli ozan
Yeniler, günümüzde, dövüşmeyi de bilmeliler

VİET BAC MAKİ'Sİ

Viet Bac Maki'si, güzelliğini övmek isterim
Maymun çığlıklarıyla çınlar ve kuş sesleriyle gün boyu
Ateşte mısır verirler yoldan gelen konuğa
Dönünce bir avcı, oturur av eti yerler
Dağlar mavidir, sular yeşil ve sonsuz gezintiler
Tatlı şarap, taze çay, gönlünce sarhoş olabilir insan
Ey tutkulu direniş, yeniden döneceğim sana:
Bir küçük sorguçtu bembeyaz, dünkü ay. Bugün ilkbahar.

BAKİRE

Octavio Paz
(A la orilla del mundo)

I.

Kapatıyor gözlerini. Kendi içinde
çocukluktur ve çıplak ve bir ağacın dibinde.
Gölgesinde dinleniyor bir kaplan, bir boğa.
Üç sisli kuzu veriyor kaplana,
boğaya üç ak güvercin, kanlı tüylerle.
Dumanlı duaları sevmiyor kaplan
güvercinleri boğa sevmiyor: istedikleri sensin.
Uçuyor güvercinler, boğa uçuyor,
O da havalanıyor, çıplak bir samanyolu,
içindeki karanlık gökyüzüne.
Kedi gözlü hınzır bir diş
ve sarı, örgülü kanatlarla
peşinde onun. Savaşıyor,
yeniyor yılanı, kartalı yeniyor
ve yükseliyor boynuzlarında ayışığının.

II.

Boşlukta dönüp duruyor genç kız
Başıboş bulutlar, çevrinti, hava.
Esneyen kocaman bir ağız gökyüzü,
bir köpekbalığının ağzı, içinde
gülüyor keskin ışıkları yıldızların.
Zambaklar giyinmiş genç kız, geliyor
söküyor dişlerini uykucunun
fırlatıyor yaşı belirsiz havalara:
yıldızlar, o kırpışan adacıklar
dökülüyor bir bir ve tuz
yayılıyor üstüne örtülerin;
yaralı balıkçıl tüy yağmuruna dönüşüyor,
gitar kırılıyor ve ayna
ayışığı gibi paramparça.
Heykel devriliyor. Kolu bacağı
kıvranıyor toz içinde ve canlı.

III.

Kayalıklar ve deniz. Yaşlanmış güneş
yakıyor denizle acılaşan taşları.
Taştan gökyüzü. Deniz taş. Kimse.
Diz çökmüş, kazıyor kumları kırık
tırnaklarıyla, taşı kazıyor.
Niçin çıkarmalı heykelleri tozdan.
Ölüdür ölülerin ağzı.
Halıda topluyor parçalarını
bitmez tükenmez bulmacasının.
Ve hep eksik biri, yalnızca biri.
Kimse bilmiyor nerde. Gizli.
Salonda konukların sesleri.
Gölgeler bahçesinde yakınıyor rüzgâr.
Ağacın dibine gömülü o. Kim?
Anahtar, söz, yüzük...
Ama çok geç artık, konuklar da gitti,
merdivenin dibinde annesi
dağılıp giden bir alev,
ve kabarıyor dalgaları gölgenin
bir bir yutarak basamakları;
bahçe uzaklaşıyor ve genç kız da,
binerek gecenin kayığına...

IV.

Gene dibinde ağacın. Hiçbir şey:
Kutular, kırık çanaklar, bir bıçak,
paslı bir pazarın dökümtüleri.
Boğa böğürüyor, Samson yalnız, yaralı,
bozumunda göçüp gitmiş gecenin.
Sarı çayırlarda dolanıp duruyor
kel aslanla lime lime bir kaplan.
Ayrılıp ıssız bahçeden genç kız
yağmurlu sokaklardan eve geliyor.
Sesleniyor. Kimse yok. İlerliyor.
Kimse yok kapıların ardında,
kimse'nin kapısından geçip varıyor
yüksek kapı'ya, sürgülü ve
baba'nın her gece kapadığı kapıya.
Anahtarı arıyor ama kaybolmuş,
çalıyor, tırmalıyor, çalıyor
yüzyıllar boyu çalıyor
ve her yüzyılla daha da yüksek kapı
ve her vuruşla daha da kapalı, daha da kapı.
Ulaşamıyor artık, bekliyor
açılsın diye, küçük iskemlesinde.
Tanrım, aç kapılarını bulutlarının,
aç kötü kapanmış yara izlerini,
yağmurlarını getir solgun göğüslerime,
getir kemiklere ve taşlara,
getir, tohumun yarsın toprağı,
yarsın kanının kurumuş kabuğunu.
Beni o ilk geceye gönder, gecesine
kaburga kemiğinin, kurtulayım,
kavursun ışığın sönmüş yıldızı.

KAYNAK

Octavio Paz
(Tournesol)

Hadi konuş bir söz çıksın ağzından
Günaydın, uyudum bütün kış ve uyandım şimdi
Konuş
Bir kayık süzülüyor ışığa
Hafiften bir söz açmış yelkenini
Bir ırmağın biçiminde gün
Senin şarkılarının tüyleri parlıyor kıyısında
Uykulu çimenlerde tatlı bir su
Sesli duru su hadi iç
Bileklerde bir takı sesliler
Konuş
Dokun mutlu sessizliğin tepelerine
Aç kanatlarını konuş durmadan
Geçiyor unutulmuş bir yüz
Bir rüzgâr çalımıyla geç mısır tarlalarından
Çocukluktan ve oklarından tanrılarından incir ağaçlarından
Çöz palamarı ve geç kaleden bahçelerden
Geçiyor gelecek ve geçmiş
Ölü saatler ve ölecekler
Gagalarında canlı zaman kırıntılarıyla geçiyor yıldırımlar
Alnımda yitip giden bir tutam gezegen
Konuş
Islat dudaklarını tükenmez kaynaktan fışkıran erimiş taşla
Sok beyaz kollarını yakın önsezilerin verimli suyuna.

BİR AN GÖRÜNEN YAŞAM

Octavio Paz
(Tournesol)

Şimşek ya da balık
Denizin gecesinde
Kuşlar, şimşekler
Ormanın gecesinde

Kemikler şimşek
Gövdenin gecesinde
Yeryüzü tüm gece
Ve yaşam bir şimşek

İKİ GÖVDE

Octavio Paz
(Tournesol)

İki gövde yüzyüze
Bazan iki dalgadır
Ve bir okyanus gece

İki gövde yüzyüze
İki taştır bazan
Bir çöldür gece ise

İki gövde yüzyüze
Kimi zaman derinden
Kök salar geceye

İki gövde yüzyüze
İki bıçaktır bazan
Işıldar gecede

İki gövde yüzyüze
Düşen iki yıldızdır
Bomboş bir geceye

"Çark döner
tamamlar şiirimizi

Kapak Fotoğrafı: Filiz Kutlar

TEMA
TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN!
(0212) 281 10 27

ISBN 975-08-0021-4

